

Programación Docente – Conxunto (I-VIII)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización**DISCIPLINA**

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	IMTP
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	IMTP								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Lorena Freijeiro
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Lorena Freijeiro
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE	3	3	3	3	3	3	3	3	Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Lorena Freijeiro				lorenafreijeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Establecemento de hábitos, técnicas de ensaio e criterios interpretativos. Desenvolvemento da compenetración do/a intérprete dentro dun traballo colectivo, desempeñando funcións de solista e/ou integrante da agrupación. Desenvolvemento das capacidades de liderado en diferentes tipos de agrupacións. Práctica de lectura a primeira vista. Coñecemento do repertorio de conxunto da especialidade.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Gaita, TCcorp.
TRANSVERSAIS	T1, T3, T6, T7, T8, T13
XERAIS	X1, X2, X3, X6, X8, X11, X22, X23
ESPECÍFICAS	E11, E12, E13, E14, E15, E16, E17, E18, E19, E110

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Concibir a interpretación en conxunto como aspecto fundamental da formación musical e instrumental.	T1, T3, T6, T7, T8, T13, X2, X8, X11, X22, X23, E11, E12, E13, E16, E18, E19, E110.
Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos, expresivos e de afinación na práctica en conxunto	T1, T3, T6, T7, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X11, E11, E12, E13, E15, E18.
Aplicar a análise no estudo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1, T3, T7, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X8, X11, X13, X22, E11, E12, E13, E15, E18.
Adquirir criterios estéticos e técnicos mediante a audición, e a documentación no estudo de repertorio pertencente a distintas épocas, estilos e xéneros.	T1, T2, T3, T4, T7, T8, T13, T15, T16, X1, X2, X4, X8, X11, X13, X14, X15, X16, X17, X22, X25, E11, E12, E13, E15, E16, E18.
Amosar solvencia na práctica da repentización e transposición.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X8, X13, E17, E19.
Adquirir hábitos de estudo que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, a capacidade de superación, a rendibilidade do tempo empregado e mostrar independencia progresiva para resolver problemas técnicos ou expresivos.	T1, T3, T7, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X24, X25, E18.
Coñecer e dominar a técnica de gaitas en diferentes tonalidades e timbres procurando o empaste e equilibrio entre os diferentes sons do conxunto.	T1, T3, T6, T7, T13, T15, T16, X1, X2, X6, X9, X11, X20, E11, E13, E18.
Perfeccionar as capacidades artísticas, expresivas e técnicas, que permitan abordar a interpretación do repertorio traballado.	T1, T3, T6, T7, T13, T15, T16, X1, X2, X11, E11, E12, E13, E15, E18.
Observar a importancia da consciencia física e mental para unha interpretación de calidade tendo en conta a xestualidade precisa para a interpretación en conxunto.	T1, T3, T6, T7, T13, T15, X1, X2, E18.
Participar nas actividades musicais, concertos, audicións públicas e privadas e outras manifestacións artísticas posibles, destinadas a divulgar a experiencia musical e axudar, mediante elas, á súa comprensión e goce, afianzando o autocontrol, dominio da memoria e a capacidade comunicativa.	T1, T3, T6, T7, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X7, X11, X12, X21, X23, E11, E12, E13, E14, E15, E110, E18, E110.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Traballo técnico	1.1. Afinación 1.2. Preparación do instrumento para o empaste en conxunto.	2
2. Repentización e transposición	2.1. Práctica de lectura a primeira vista 2.2. Transposición de pezas breves a diferentes tonalidades de dificultade progresiva.	1
3. Traballo do repertorio	3.1. Diferentes épocas e estilos.	10

	3.2. Análise	
	3.3. Expresión, ornamentación, articulación, afinación, empaste...	
4. Adaptación de repertorio da tradición oral.	Arranxos de pezas para a formación coa que se traballe.	1
5. A audición pública.	5.1. A posta en escena 5.2. Control postural 5.3. Dominio da situación	1
Total de sesións por cuatrimestre		15

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación Inicial: Introducción e presentación do traballo planificado para o cuatrimestre e primeira toma de contacto coa docente.	1,5	-	1,5
Clase práctica: en cada sesión o alumnado tocará o acordado na sesión anterior. O profesor resolverá os problemas e acordará o material a traballar para a seguinte sesión.	25	-	25
Traballo persoal: correspóndese á preparación do repertorio fóra da aula individual e colectivamente.	-	51	51
Audición interna: Aquela que serve como preparación das audicións públicas ou concertos.	2,5	-	2,5
Audición pública: As audicións que se producen abertas ao público, e que teñen lugar durante as datas de exames.	2	-	2
Actividades complementarias: recoméndase a asistencia a todo tipo de actividades sobre a materia impartida: concertos dentro e fóra do conservatorio, xornadas, participación en actividades organizadas polo departamento, relatos...	6	2	8
Total de sesións por cuatrimestre			90

COVID-19: A actividade lectiva adaptarase a modalidade presencial, semi-presencial ou non presencial en función da situación sanitaria de cada momento e os seus requirimentos en canto a aforo, distancia de seguridades (3m), corentenas preventivas, etc., de xeito que a situación sanitaria o requirise.

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN CONTINUA			
Traballo de aula	O profesor elaborará un libro de aula no que figurarán os contidos de cada sesión cos comentarios sobre a resolución de cada un deles. Tamén figurará a data de cada sesión, o traballo pendente para a próxima sesión, as faltas de asistencia e as anotacións correspondentes ao rendemento de cada alumno. Valoraranse a asistencia e as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2,T3,T4,T6, T7,T8, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X7, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X22, X23, X24, X25, E1, E2, E4, E5, E7, E10.	50%
Audición	Valorarase o control técnico, a coherencia co estilo interpretativo, a capacidade de comunicación, a afinación e empaste do grupo. Faranse dúas audicións públicas por cuatrimestre.	T1,T3, T4,T6, T7,T8, T13, T15, T16, T17, X2, X3, X4, X6, X7, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E1, E2, E4, E5, E7, E10.	50%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiñada-December-)

Exame práctico	O grupo presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso, consensuado previamente co profesor. En caso de presentarse sen grupo establecido, o alumno que se examina deberá aportalos os acompañantes necesarios.	T1, T2,T3,T4,T6, T7,T8, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X7, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X22, X23, X24, X25, E1, E2, E4, E5, E7, E10.	100%
----------------	--	---	------

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Exame práctico	O grupo presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso, consensuado previamente co profesor. En caso de presentarse sen grupo establecido, o alumno que se examina deberá aportalos os acompañantes necesarios.	T1, T2,T3,T4,T6, T7,T8, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X7, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X22, X23, X24, X25, E1, E2, E4, E5, E7, E10.	100%
----------------	--	---	------

AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

Exame práctico	O grupo presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso, consensuado previamente co profesor. En caso de presentarse sen grupo establecido, o alumno que se examina deberá aportalos os acompañantes necesarios.	T1, T2,T3,T4,T6, T7,T8, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X7, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X22, X23, X24, X25, E1, E2, E4, E5, E7, E10.	100%
----------------	--	---	------

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco establecido no RD lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

Bal y Gay, J. e Martínez Torner, E. *Cancionero Gallego*. Estudo crítico por Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza, 2007.
 Calle, J.Luis. Aires da Terra. La poesía musical de Galicia. Madrid. 1999.
 González, Paulo. Nove canções do Mimo morto e umha cançom de amor. Ed. Dos Acordes, 2006.
 Romero, Milo. *Gaita 2.1: Música do XXI ao xeito tradicional*. Baiona: Dos Acordes, 2018.
 Sampedro Y Folgar, C. *Cancionero Musical de Galicia*. Coordinador Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 2007.
 Schubart, D. e Santamarina, A. *Cancioneiro popular galego*. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 1984.
 Silva, Cristian. Manual ególatra básico. Vigo: Ton e Son, 2017.

Discografía:

Colección *Os nosos gaiteiros* ed. Do Cumio.

Colección *A Tiracolo* ed. Ouvirmos.

Programación Docente - Danza e baile tradicional de Galicia (I)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Danza e baile tradicional de Galicia

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	IMTP
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	IMTP								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Lorena Freijeiro
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Xiana Teixeira
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	2
ETCS/ CUADRIMESTRE			3						Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Xiana Teixeira				xianateixeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo das danzas e bailes tradicionais máis representativos da Comunidade Autónoma galega como manifestacións e expresións culturais dun pobo.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Danza e baile tradicional xeral, Historia da música galega.
TRANSVERSAIS	T2, T4, T8.
XERAIS	X5, X12, X14, X18.
ESPECÍFICAS	Interpretación: EI1, EI3, EI4, EI10 / Musicoloxía: EM2, EM6.

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Aprender a diferenciación entre danza e baile tradicionais.	T2, T4, T8, X12, EM6.
Coñecer a importancia da danza e do baile dentro da sociedade tradicional galega, así como a súa evolución histórica, usos e funcións.	T2, T4, X12, X14, X16, EM2, EM6.
Coñecer os principais bailes e danzas tradicionais de Galicia.	T2, T4, X26, EM7.
Distinguir as diferentes formacións instrumentais que interveñen no acompañamento de danzas e bailes en Galicia.	T2, T4, X17, EM1, EM6, EM7.
Recoñecer os elementos que interveñen na execución de bailes e danzas.	T2, T4, X5, X18, X26, EI1, EI3, EI4, EI10, EM6.
Distinguir as diferentes tipoloxías e compoñentes da indumentaria tradicional e valoralas como parte do patrimonio cultural galego.	T2, T4, X26, EM6.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Bailes e danzas: introdución.	<ul style="list-style-type: none"> Orixe das danzas. Clasificación. 	2
2. Danzas tradicionais de Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> Tipoloxías. Esquema das danzas. Ranchos de Reis e danzas de Entroido: historia, contexto, descrición, vestuario, acompañamento musical. Danzas do Corpus e outras festividadeas: historia, contexto, descrición, vestuario, acompañamento musical. 	6
3. Bailes tradicionais e bailes populares de Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> Historia. Muiñeira: tipoloxías, características, estrutura, acompañamento musical. Xota: características, estrutura, variantes, acompañamento musical. Outros bailes: «agarradiños», o «abellón»... 	6
4. Indumentaria tradicional galega.	<ul style="list-style-type: none"> Fontes históricas. Tipoloxías. Traxe tradicional feminino: partes, tecidos, funcións. Traxe tradicional masculino: partes, tecidos, funcións. 	2
Total de sesións por cuadrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral: a docente explicará os conceptos fundamentais utilizando material audiovisual (de ser o caso) para a mellor comprensión dos contidos impartidos.	10		10
Lectura guiada de fontes: lecturas comentadas polo docente procedentes de diferentes fragmentos, ensaios e artigos vencellados aos contidos da materia.	2		2
Traballo práctico: practica de diferentes bailes ou danzas propostos pola docente.	10		10
Traballo persoal: traballo desenvolvido polo alumnado de xeito autónomo, seguindo as pautas recibidas previamente polo docente.		63	63
Exposición de traballos: o traballo escrito realizado no cuadrimestre deberá ser exposto na aula coa axuda de materiais audiovisuais (powerpoint, audicións, vídeos, etc.). Posteriormente será confrontado nun debate entre o profesor, o propio discente, e o resto do alumnado.	2		2
Titorías: se fora necesario orientarase individualmente ao alumno para a realización do seu traballo e resolveranse as posibles dúbidas na hora semanal dedicada a tal fin. As titorías deben concertarse como mínimo cunha semana de antelación.	2		2
Revisión da avaliación: Sesión dedicada á revisión comentada do traballo escrito e exposto na aula.	1		1
Total de horas por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Ficha de seguimento	Ficha na que se recollerán as incidencias ocorridas durante a actividade transcorrida na aula (asistencia, participación activa, iniciativas persoais, traballo semanal individual, etc.).	T8, X5, X10, X25, X26, E11, E13, E14, E10, EM2.	40%
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T1, T2, T3, T8, X12, X14, X18, X20, X25, EM2, EM6.	40%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, T8, X5, X18.	20%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T1, T2, T3, T8, X12, X14, X18, X20, X25, EM2, EM6.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, T8, X5, X18.	40%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T1, T2, T3, T8, X12, X14, X18, X20, X25, EM2, EM6.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, T8, X5, X18.	40%
EXTRAORDINARIA			
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T1, T2, T3, T8, X12, X14, X18, X20, X25, EM2, EM6.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, T8, X5, X18.	40%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco establecido no RD lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberánse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Albán Laxe, C.. *O saber do pobo: Enciclopedia do traxe, danza e músicas tradicionais*. Vigo: Ed. Xerais, 2003.
- Alonso Romero, F.. «Las almas y las abejas en el rito funerario gallego del *abellón*», en *Anuario Brigantino*, nº 23 (2000), p.: 75-84.
- Ares Yebra, J.. «Historia de la música en Betanzos (I): las notas de campo de Jesús Bal y Gay sobre las danzas gremiales», en *Anuario Brigantino*, nº 41 (2018), p.: 379-396.
- Bal y Gay, J. e Martínez Torner, E.. *Cancionero Gallego*. Estudio crítico por Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza, 2007.
- Bourcier, P.. *Historia de la danza en occidente*. Barcelona: Ed. Blume, 1981.
- Campos Calvo-Sotelo, J.. *Fiesta, identidad y contracultura. Contribuciones al estudio histórico de la gaita en Galicia*. Ed. Diputación de Pontevedra, 2007.
- Carpintero Arias, P.. *Os instrumentos musicais na tradición galega*. Ourense: Ed. Difusora de artes, letras e ideas, 2009.
- Costa Vázquez, L.. «El baile tradicional en Galicia: procesos de folklorización», en *Actas del segundo congreso de la Sociedad Ibérica de Etnomusicología*, Valladolid (1996), p. 83-104.
- Cotilla Quintela, E.. *Bailabén. Manual de aprendizaxe do baile tradicional galego*. Vigo: Ed. do Cumio, 2010.
- Couselo Bouzas, J.. «Los juegos y danzas en las fiestas compostelanas», en *Boletín da Real Academia Galega*, XV, nº 170-171 (1925), p. 44-46.
- Criado, A.A.. «El folclore como instrumento político: los Coros y Danzas de la Sección Femenina», en *Revista Historia Autónoma*, nº 10 (2017), p. 183-196.
- Das Arias Valsa, X.. «Danzas de la península del Morrazo», en *Narria. Estudos de artes e costumbres populares*, nº 77-78 (1997), p. 29-34.
- Fernández Senra, M. e X.. *Danzas gremiais e procesionais da provincia de Ourense*. Vol I. Ourense: Deputación de Ourense, 1999.
- Fernández Senra, M. e X.. *Danzas gremiais e procesionais da provincia de Ourense*. Vol II. Ourense: Deputación de Ourense, 2000.
- Fraguas y Fraguas, A.. *El traje gallego*. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza, 1985.
- García Matos, M.. «Viejas canciones y melodías en la música instrumental popular de las danzas procesionales, practicadas en España», en *Artículos y aportaciones breves*, Asociación Cultural Lux Bella 1492, 2012, p. 380-407.
- González Montañés, J.I.. «La Fiesta del Corpus en Vigo en los siglos XVI y XVII», en *Boletín do Instituto de Estudos Vigueses*, nº 10 (2004), p. 119-129.
- González Pérez, C.. «El Corpus en Galicia: Redondela y Pontearreas», en *Narria. Estudos de artes e costumbres populares*, nº 77-78 (1997), p. 47-56.
- González Pérez, C.. *Historia do traxe galego*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia, 2005.
- Inzenga, J.. *Cantos e bailes da Galiza*. Estudio crítico por José Luis do Pico Orjais. 1ª ed. Ourense: Difusora de Letras, Artes e Ideas, 2005.
- Leturia Ibarondo, F.. «Una etnohistoria de las danzas de espadas europeas y sus atribuciones contextuales», en *Serie Antropología Cultural*, nº 19 (2015), p. 27-39.
- Linares, J.. *O baile en Galicia*. Vigo: Ed. Galaxia, 1986.
- López Quintáns, J.. «Emilia Pardo Bazán y la cultura gallega. Edición de "La muiñeira"», en *Madrygal*, nº 17 (2014), p. 47-54.
- Martí, J.. «El folklorismo: análisis de una tradición "pret-a-porter"», en *Anuario musical: Revista de musicología del CSIC*, nº 45 (1990), p. 317-352.
- Martínez del Fresno, B.. «Mujeres, tierra y nación. Las danzas de la Sección Femenina en el mapa político de la España franquista (1939-1952)», en *Discursos y prácticas musicales nacionalistas (1900-1970)* (2012), p. 229-254.
- Martínez San Martín, A.. «Historia e evolución da danza en Galicia», en VV.AA. *Galicia fai dos mil anos. O feito diferencial galego*, II, Santiago de Compostela: Ed. Museo do Pobo Galego, 1998, p. 11-139.
- Peón, M.. «Introducción conceptual ó noso folclore e baile tradicional», en *Actas I, II e III Encontros O Son da Memoria*, Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega, 2004, p. 151-158.
- Pérez Varela, A.. «Celebrando el cuerpo de Dios: la puesta en escena de la sociedad gremial en el Corpus Christi compostelano», en *Fastos y ceremonias del barroco iberoamericano*, vol. 9 (2019), p. 307-326.
- Rodríguez Cruz, J.. *Trazos sobre a vestimenta tradicional no surleste de Ourense*. Deputación Provincial de Ourense, 2004.
- Sachs, C.. *Historia universal de la danza*, Bos Aires: Ed. Centurión, 1944.
- Sampedro y Folgar, C.. *Cancionero Musical de Galicia*. Coordinador Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 2007.
- San José Lera, J.. «*Ludebant coram Deo*. Sobre la legitimación de la danza en la fiesta del corpus (siglo XVI)», en *Castilla. Estudos de Literatura*, Vol. 6 (2015), p. 129-158.
- Schneider, M.. *La danza de espadas y la tarantela*. Zaragoza: Institución Fernando el Católico, 2016.
- VV.AA.. *Tempos de festa en Galicia. Tomo I: Entre os Reis e o mes de maio*. Fundación Caixa Galicia, 2006.
- VV.AA.. *Tempos de festa en Galicia. Tomo II: Entre o Corpus e o mes de agosto*. Fundación Caixa Galicia, 2008.
- Virgili Blanquet, M.A.. «Danza y teatro en la celebración de la fiesta del Corpus Christi», en *Cuadernos de arte de la Universidad de Granada*, nº 26 (1995), p. 15-26.

Programación Docente de ESTILOS INTERPRETATIVOS

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Estilos interpretativos

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	IMTP
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	IMTP								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Lorena Freijeiro
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Lorena Freijeiro
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE					3				Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Lorena Freijeiro				lorenafreijeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Análise de diferentes estilos de interpretación da música tradicional, tendo en conta as características propias de cada instrumento (morfoloxía e afinación), a súa orixe (condicionamento xeográfico), e as interpretacións actuais ou históricas (características individuais e de diferentes colectivos).
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior.
TRANSVERSAIS	T2, T3, T13, T15.
XERAIS	X2, X4, X9, X11, X17, X22.
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI10.

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Coñecer os diferentes estilos e instrumentos empregados na interpretación da música tradicional para gaita galega, así como a súas localizacións histórica e xeográfica.	X9, X11, X16, X17, EI2, EI4.
Distinguir o elementos identificativos dos diferentes estilos interpretativos.	X11, X17, X22, EI1, EI4, EI5, EI10.
Recoñecer aos principais intérpretes de gaita segundo o seu estilo de execución.	X4, X17, EI2, EI4.
Saber aplicar a metodoloxía de transcrición e análise da música tradicional.	T2, T3, T13, T15, X2, X4, X25.
Fomentar a análise crítica e razoada.	T13.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Áreas xeográficas: tipoloxías das gaitas e dixitacións.	<ul style="list-style-type: none"> Gaitas de catro voces: localización, compoñentes, dixitación. Gaitas con ronquillo: localización, compoñentes, dixitación. Gaitas de barquín: localización, compoñentes, dixitación. Gaitas sinxelas: localización, compoñentes, dixitación. 	1
2. Estilos interpretativos da música para gaita	<ul style="list-style-type: none"> Localización histórico-xeográfica dos diferentes estilos. Características particulares de cada estilo (dixitación, articulación, ornamentación, etc.). Principais intérpretes de cada estilo. 	6
3. Transcrición e análise de repertorio para gaita	<ul style="list-style-type: none"> Metodoloxías de transcrición e análise. Transcrición e análise por parámetros de repertorio para gaita. 	3
4. O estilo dos cuartetos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> Os Gaiteiros de Soutelo: historia da formación, características do estilo, repertorio. Os Dezas de Moneixas: historia da formación, características do estilo, repertorio. Os Trintas de Trives: historia da formación, características do estilo, repertorio. Os Campañeiros de Vilagarcía: historia da formación, características do estilo, repertorio. 	2
Total de sesións por cuadrimestre		12

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRIPCIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral: O docente explicará os conceptos fundamentais utilizando material audiovisual (de ser o caso) para a mellor comprensión dos contidos impartidos.	10		10
Lectura guiada de fontes: Lecturas comentadas polo docente procedentes de diferentes fragmentos, ensaios e artigos	2		2

vencellados aos contidos da materia.			
Traballo persoal: Traballo desenvolvido polo alumnado de xeito autónomo, seguindo as pautas recibidas previamente polo docente.		74	74
Exposición de traballos: O/s traballo/s escrito/s realizado/s no cuadrimestre deberá/n ser exposto/s na aula coa axuda de materiais audiovisuais (PowerPoint, audicións, vídeos, etc.).	1		1
Titorías: Se fora necesario orientarase individualmente ao alumno para a realización do seu traballo e resolveranse as posibles dúbidas na hora semanal dedicada a tal fin. As titorías deben concertarse como mínimo cunha semana de antelación.	2		2
Revisión da avaliación: Sesión dedicada á revisión comentada do traballo escrito e exposto na aula.	1		1
Total de horas por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Ficha de seguimento	Ficha na que se recollerán as incidencias ocorridas durante a actividade transcorrida na aula (asistencia, participación activa, iniciativas persoais, traballo semanal individual, etc.).	T15, X2, X4, X9, X11, X16, X17, X22, E11, E12, E14, E15, E110.	40%
Traballos escritos	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación de traballos escritos.	T2, T3, T13, T15, X2, X4, X9, X11, X25.	40%
Exposicións	Exposicións públicas dos traballos escritos.	T13, X11, E12.	20%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T2, T3, T13, T15, X2, X4, X9, X11, X25.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T13, X11, E12.	40%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T2, T3, T13, T15, X2, X4, X9, X11, X25.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T13, X11, E12.	40%
EXTRAORDINARIA			
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T2, T3, T13, T15, X2, X4, X9, X11, X25.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T13, X11, E12.	40%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Ameneiro Piña, X.. *Agustín Lorenzo Loroño. O Gaiteiro de Catoira*. Vigo: Edicións do Cumio, 2009.
- Bal y Gay, J. e Martínez Torner, E.. *Cancionero Gallego*. Estudo crítico por Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza, 2007.
- Calle, J.L.. *Aires da terra: la poesía musical de Galicia*. Madrid: José Luis Calle García, 1993.
- Calle, J.L.. *Ricardo Portela: Dúas palabras verbo da gaita galega*. Asociación de Gaiteiros Galegos – Deputación de Pontevedra, 2020.
- Carpintero Arias, P.. «Gaitas e gaitas de fol galegas con cantores tipo óboe», *Etno-folk. Revista galega de etnomusicoloxía*, nº 5 (2006), p. 105-166.
- Carpintero Arias, P.. *Os instrumentos musicais na tradición galega*. Ourense: Ed. Difusora de artes, letras e ideas, 2009.
- Fernández, J.. «Recursos de interpretación da gaita do fol», *Etno-folk. Revista galega de etnomusicoloxía*, nº 5 (2006), p. 51-84.
- Groba, X. e Ibáñez, Ó.. *Xoán Tilve, Gaiteiro de Campañó*. Santiago de Compostela: A Central Folque, 2015.
- García, F.J. e Navia, X.M.. *Gaiteiros do Areal. O legado dos Areeiras de Catoira*. Vigo: Edicións do Cumio, 2005.

Núñez, C.. *Ricardo Portela. De gaitero a gaitero. Vivencias, transcripcións e análise*. Consello da Cultura Galega, 2020.

Orzán, M. Do. *Farruco de Montrove e os gaiteros da Coruña*. Santiago de Compostela: A Central Folque, 2017.

Pérez Lorenzo, M.. *Moxenas: a memoria do son*. Vigo: Edicións do Cumio, 2004.

Pérez Lorenzo, M., Fernández Santomé, X. e Villegas Belmonte, F.. *Os Morenos de Lavadores*. Vigo: Edicións do Cumio, 2011.

Rey, C., Silveiro, H. e Nogueira, P.. *Os Campañeiros de Vilagarcía*. Vigo: Edicións do Cumio, 2007.

Rey, C., Costa, I. e Cobos, S.. *Manuel López López. O gaitero de Poso*. Santiago de Compostela: A Central Folque, 2017.

Sampedro Y Folgar, C.. *Cancionero Musical de Galicia*. Coordinador Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 2007.

Arquivo do patrimonio oral de identidade (APOI) – Museo do Pobo Galego: <http://www.apoi-mpg.org/>.

Arquivo de gravacións de campo de Alan Lomax - *Association for Cultural Equity*: <http://www.culturalequity.org>.

Biblioteca Virtual de Prensa Histórica - <https://prensahistorica.mcu.es/>.

Hemeroteca Digital Hispánica. BNE - <https://hemerotecadigital.bne.es/>.

Discografía colección *A Tiracolo* [CD]. Ed. Ouvirmos.

Discografía colección *Os Nossos Gaiteros* [CD]. Ed. do Cumio.

Discografía Ricardo Portela/Irmáns Portela

Programación Docente de Instrumento - Gaita I-II

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro).

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Instrumento Gaita I-II

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	IMTP
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	IMTP								XEFE/A DO DEPARTAMENTO /A	Lorena Freijeiro
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Lorena Freijeiro
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE	7,5	7,5							Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Lorena Freijeiro				lorenafreijeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)

DESCRITOR	Práctica instrumental principal, encamiñada á formación como músico instrumentista. Coñecemento progresivo de todas as posibilidades do instrumento, tanto a nivel técnico, expresivo e de repertorio.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Conxunto, Técnicas de Control Emocional e Corporal, Estilos Interpretativos.
TRANSVERSAIS	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17
XERAIS	X2, X3, X6, X8, X9, X11
ESPECÍFICAS	E11, E12, E14, E15, E17, E110

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS
Demostrar as capacidades artísticas, musicais e técnicas que permitan abordar a interpretación do repertorio máis representativo do instrumento.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, X1, X2, X11, E11, E12, E15.
Adquirir sensibilidade auditiva para perfeccionar aspectos técnicos, expresivos e de afinación do instrumento.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X11, E11, E12, E15.
Aportar a análise musical no estudo para unha mellora na comprensión e interpretación do feito musical.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X8, X11, X13, E11, E12, E15.
Adquirir criterios estéticos e técnicos mediante a audición, e a documentación no estudo de repertorio pertencente a distintas épocas, estilos e xéneros.	T1, T2, T3, T4, T13, T15, T16, X1, X2, X4, X8, X11, X13, X14, X15, X16, X17, X25, E11, E12, E15.
Adquirir hábitos de estudo que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, a capacidade de superación, a rendibilidade do tempo empregado e mostrar independencia progresiva para resolver problemas técnicos ou expresivos.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X24, X25.
Coñecer e dominar a técnica de gaitas de diferentes tipoloxías, tonalidades e timbres.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X6, X9, X11, X20, E11.
Repentizar con soltura calquera fragmento adecuado ao nivel.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X13, E17.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Traballo técnico	1.1. Escalas e arpexos. 1.2. Estudos	2
2. Repentización e transposición	2.1. Práctica de lectura a primeira vista 2.2. Transposición de pezas breves a diferentes tonalidades de dificultade progresiva.	1
3. Repertorio tradición oral	3.1. Dixitacións, afinacións e tipoloxías de gaitas. 3.2. Diferenciación de estilos (fraseo, ornamentación e articulación) 3.3. Bordóns	5

	3.4. Traballo auditivo e transcripción 3.5. Adestramento da memoria	
4. Repertorio contemporáneo e outros.	4.1. Estilo (articulación, ornamentación e recursos de técnicas estendidas) 4.2. Coñecemento da linguaxe aplicada. 4.3. Análise e fraseo. 4.4. Dominio de todo o rexistro do instrumento. 4.5. Bordóns.	5
5. Estudio do repertorio con instrumento acompañante	5.1. Adecuación da afinación ao temperamento do piano. 5.2. Interacción e reacción na interpretación a dúo. 5.3. Diferenciación entre os roles solístico e camerístico. 5.4. Xestualidade axeitada á comunicación da intención musical.	1
6. A audición pública.	6.1. A posta en escena 6.2. Control postural 6.3. Dominio da situación	1
Total de sesións por cuatrimestre		15

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación Inicial: Introducción e presentación do traballo planificado para o cuatrimestre e primeira toma de contacto coa docente.	1,5	-	1,5
Clase práctica individual: en cada sesión o alumnado tocará o acordado na sesión anterior. O profesorado resolverá os problemas e acordará o material a traballar para a seguinte sesión.	24	-	24
Traballo persoal: correspóndese co que o alumnado traballa sobre o instrumento individualmente.	-	135,5	135,5
Audición interna: aquela que serve como preparación das audicións públicas ou concertos.	3	-	3
Audición pública: as audicións que se producen abertas ao público, unha delas terá lugar durante as datas de exames.	4	-	4
Actividades complementarias: recoméndase a asistencia a todo tipo de actividades sobre a materia impartida: concertos dentro e fóra do conservatorio, xornadas, participación en actividades organizadas polo departamento, relatorios...	8	4	12
Total de horas por cuatrimestre		180	180

6. Avaliación

ORDINARIA

CONTÍNUA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Traballo persoal	O profesorado elaborará un libro de aula no que figurarán os contidos de cada sesión cos comentarios sobre a resolución de cada un deles. Tamén figurará a data de cada sesión, o traballo pendente para a próxima sesión, as faltas de asistencia e as anotacións correspondentes ao rendemento de cada alumno. Valorarase a implicación do alumnado e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía. Tamén se valorará a consecución do temario proposto polo profesorado.	60%	T1, T2,T3,T4,T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E110.
Audicións públicas	Valorarase o control técnico, fidelidade ao texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estéticas das pezas, a capacidade artística e de comunicación. As impresións e incidencias serán recollidas nunha ficha de audición. Faranse dúas audicións públicas por cuatrimestre. En cada audición o alumnado deberá tocar de memoria un programa seleccionado en consenso co profesor.	40%	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X7, X11, X12, X21, X23, E1, E12, E14, E15, E110

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

ALTERNATIVA	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			
Exame práctico	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de 30 minutos onde o repertorio tradicional deberá ser interpretada de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén deberá repentizar un fragmento adecuado ao nivel.	100%	T1, T2,T3,T4,T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E110.

EXTRAORDINARIA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	PONDERACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS
Exame práctico	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de 30 minutos onde o repertorio tradicional deberá ser interpretada de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén deberá repentizar un fragmento adecuado ao nivel.	100%	T1, T2,T3,T4,T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E10.

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberánse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Bal y Gay, J. e Martínez, E. *Cancionero Gallego. Estudio crítico por Carlos Villanueva*. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza, 2007.
 Bellas, D. *24 estudos tonais para gaita de fol*. Baiona: Dos Acordes, 2012.
 Campos, E. *Luces do Atlántico. Viaxe ritual por 3 faros galegos*. Baiona: Dos acordes, 2007.
 Gonçalves, Paulo. *42 estudos melódicos para gaita de fole*. Galiza: Bagoa, 2018.
 Gonçalves, Paulo. *22 estudos fáceis para o segundo rexistro*. Galiza, 2011.
 Sampedro, C. *Cancionero Musical de Galicia*. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 2007.
 Silva, C. *Manual ególatra básico*. Vigo: Ton e Son, 2017.

Obra de: P. Lamas, E. Feles, D. Bellas, A. Sánchez e L. Prado.

Discografía:

Colección *Os nosos gaiteiros* ed. Do Cumio.
 Colección *A Tiracolo* ed. Ouvimos.

9. Observacións

Adxúntase a esta programación o programa proposto para cada cuadrimestre. As obras e estudos correspondentes a cada curso son unha proposta, que poderá sufrir modificacións sempre consensuadas entre alumno e profesor, atendendo ás necesidades e adecuación a cada situación.

ANEXOS

ANEXO 1

REPERTORIO ORIENTATIVO DE GAITA. CSMVigo

I	Luces do Atlántico – E. Campos I, II, III Terzo terrario - Cristian Silva Bolboreta – Pedro Lamas O Ministril- Erik Feles Repertorio de <u>José Marentes</u> : - Pasodobre - Muíñeira	Estudos Ernesto Campos Introdución o toque Pechado
II	Matamá Girl - D. Bellas Ándame unha pulgha detrás dun piollo – Agustín S. Berducido – Lois Prado Repertorio de Manuel <u>Dopazo</u> : - Muíñeira das Fiadas - Xota montañesa - Ribeira de Mondoñedo	Balcánico - C. Núñez Frimario - C. Silva

Programación Docente de Instrumento - Gaita III-VI

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015 , do 29 de outubro).

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Instrumento Gaita III-VI

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN				ITINERARIO	IMTP				
CARÁCTER	B) Obrigatoria				TIPO DE CLASES	Individual				
DEPARTAMENTO	IMTP				XEFE/A DO DEPARTAMENTO /A	Lorena Freijeiro				
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Lorena Freijeiro/ Xiana Teixeira
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE			9	9	9	9			Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Xiana Teixeira Rei				xianateixeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS	
	Lorena Freijeiro				lorenafreijeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)

DESCRITOR	Práctica instrumental principal, encamiñada á formación como músico instrumentista. Coñecemento progresivo de tódalas posibilidades do instrumento, tanto a nivel técnico, expresivo e de repertorio.
COÑECEMENTOSPREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Conxunto, Técnicas de Control Emocional e Corporal, Estilos Interpretativos.
TRANSVERSAIS	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17
XERAIS	X2, X3, X6, X8, X9, X11
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI7, EI10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS
Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos, expresivos e de afinación do instrumento.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X11, EI1, EI2, EI5.
Aplicar a análise no estudo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X8, X11, X13, EI1, EI2, EI5.
Adquirir criterios estéticos e técnicos mediante a audición, e a documentación no estudo de repertorio pertencente a distintas épocas, estilos e xéneros.	T1, T2, T3, T4, T13, T15, T16, X1, X2, X4, X8, X11, X13, X14, X15, X16, X17, X25, EI1, EI2, EI5.
Amosar solvencia na práctica da repentización e transposición.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X13, EI7.
Adquirir hábitos de estudo que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, a capacidade de superación, a rendibilidade do tempo empregado e mostrar independencia progresiva para resolver problemas técnicos ou expresivos.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X24, X25.
Coñecer e dominar a técnica de gaitas de diferentes tipoloxías, tonalidades e timbres.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X6, X9, X11, X20, EI1.
Perfeccionar as capacidades artísticas, expresivas e técnicas, que permitan abordar a interpretación do repertorio traballado.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, X1, X2, X11, EI1, EI2, EI5.
Observar a importancia da consciencia física e mental para unha interpretación de calidade, en aspectos como a relaxación, respiración, concentración e movemento.	T1, T3, T13, T15, X1, X2.
Participar nas actividades musicais, concertos, audicións públicas e privadas e outras manifestacións artísticas posibles, destinadas a divulgar a experiencia musical e axudar, mediante elas, á súa comprensión e goce, afianzando o autocontrol, dominio da memoria e a capacidade comunicativa.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X7, X11, X12, X21, X23, EI1, EI2, EI4, EI5, EI10.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Traballo técnico	1.1. Escalas e arpejos. 1.2. Estudos	2
2. O son	2.1. Tratamento dos elementos sonoros 2.2. Adecuación do timbre do instrumento aos diferentes repertorios.	1
3. Repentización e transposición	3.1. Práctica de lectura a primeira vista 3.2. Transposición de pezas breves a diferentes tonalidades de dificultade progresiva.	2
4. Repertorio tradición oral	4.1. Dixitacions, afinacións e tipoloxías de gaitas. 4.2. Diferenciación de estilos (fraseo, ornamentación e articulación) 4.3. Bordóns 4.4. Traballo auditivo e transcripción 4.5. Adestramento da memoria	5
5. Repertorio histórico, contemporáneo e outros.	5.1. Estilo (articulación, ornamentación e recursos de técnicas estendidas) 5.2. Coñecemento da linguaxe aplicada. 5.3. Análise e fraseo. 5.4. Dominio de todo o rexistro do instrumento. 5.5. Bordóns.	5
6. A audición pública.	6.1. A posta en escena 6.2. Control postural 6.3. Dominio da situación	2
Total de sesións por cuadrimestre		17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación Inicial: Introducción e presentación do traballo planificado para o cuadrimestre e primeira toma de contacto coa docente.	1,5	-	1,5
Clase práctica individual: en cada sesión o alumnado tocará o acordado na sesión anterior. O profesor resolverá os problemas e acordará o material a traballar para a seguinte sesión.	2 4	-	24
Traballo persoal: correspóndese co que o alumno traballa sobre o instrumento individualmente.	-	135,5	135,5
Audición interna: aquela que serve como preparación das audicións públicas ou concertos.	3	-	3
Audición pública: as audicións que se producen abertas ao público, unha delas terá lugar durante as datas de exames.	4	-	4
Actividades complementarias: recoméndase a asistencia a todo tipo de actividades sobre a materia impartida: concertos dentro e fóra do conservatorio, xornadas, participación en actividades organizadas polo departamento, relatorios... A asistencia ás aulas do profesorado invitado polo programa ERASMUS+ teñen carácter obrigatorio	8	4	12
Total de horas por cuadrimestre			180 180

6. Avaliación

ORDINARIA			
CONTÍNUA	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
FERRAMENTAS			
Traballo persoal	O profesorado elaborará un libro de aula no que figurarán os contidos de cada sesión cos comentarios sobre a resolución de cada un deles. Tamén figurará a data de cada sesión, o traballo pendente para a próxima sesión, as faltas de asistencia e as anotacións correspondentes ao rendemento do alumnado. Valorarase a implicación do alumnado e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía. Tamén se valorará a consecución do temario proposto polo profesorado.	T1, T2,T3,T4,T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E110.	75%
Audicións públicas	Valorarase o control técnico a coherencia co estilo interpretativo e a capacidade de comunicación. Faranse dúas audicións públicas por cuadrimestre nas que se defenderá o repertorio de memoria.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X7, X11, X12, X21, X23, E1, E2, E4, E15, E10.	25%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

DECEMBRO	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
FERRAMENTAS			
Exame práctico	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repentizar un fragmento adecuado ao nivel.	T1, T2,T3,T4,T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E110.	100%
ALTERNATIVA		COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
FERRAMENTAS			
Exame práctico (presencial/ online)	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repentizar un fragmento adecuado ao nivel.	T1, T2,T3,T4,T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E110.	100%
EXTRAORDINARIA			
FERRAMENTAS		COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
Exame práctico (presencial/ online)	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repentizar un fragmento adecuado ao nivel.	T1, T2,T3,T4,T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E110.	100%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
7. Alumnado con necesidades educativas especiais			
DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS		
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberánse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.		
8. Bibliografía, materiais e documentos			
REFERENCIAS BÁSICAS			
<p>Bal y Gay, J. e Martínez Torner, E. <i>Cancionero Gallego</i>. Estudo crítico por Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza, 2007.</p> <p>Bellas, D. <i>24 estudos tonais para gaita de fol</i>. Baiona: Dos Acordes, 2012.</p> <p>Chedeville, Esprit-Philippe. <i>Sonates pour la musette. Ouvre IV</i>. París: Montulay, 1730.</p> <p>Correte, Michel. Gouin, Pierre (ed.). <i>Pièces pour la Musette op. V</i>. Francia: LesÉditions Outremontaises, 2020.</p> <p>Delavigne, Philbert. <i>Les Fleurs op. 4</i>. Amadeus, 1982</p> <p>Gonçalves, Paulo. <i>42 estudos melódicos para gaita de fole</i>. Galiza: Bágua, 2018.</p> <p>Gonçalves, Paulo. <i>22 estudos fáceis para o segundo rexistro</i>. Galiza, 2011.</p> <p>Gonçalves, Paulo (editor). <i>Método para gaita de fole de Jaques-Martin Hotteterre</i>. Galiza: Bágua, 2013.</p> <p>Feles, E. <i>Estudos simples para gaita de fol e outros instrumentos de madeira</i>. Galiza, 2023.</p> <p>Sampedro, C. <i>Cancionero Musical de Galicia</i>. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 2007.</p> <p>Silva, C. <i>Manual ególatra básico</i>. Vigo: Ton e Son, 2017.</p> <p>Vigo, M. e López, C. <i>As que dormen entre o centeo</i>. Publicado por Asociación de Gaiteras Galegas, 2023.</p> <p>Obra de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Marina F. Vigo - Erik Feles - Lois Prado - Paulo Gonçalves - Daniel Bellón - Pedro Lamas - Pedro Fariñas - David Bellas - Daniel Fernández - Cristian Silva - María Mendoza 			
Discografía e fontes:			

Colección *Os nosos gaiteiros* ed. Do Cumio.

Colección *A Tiracolo* ed. Ouvirmos.

Arquivo de Pablo Carpintero

APOI.

9. Observacións

Axúntase o programa proposto para cada cuadrimestre.

ANEXO I

PROGRAMA ORIENTATIVO GAITA profesora: Xiana Teixeira.				
CUADR.	Tradición oral	Histórico	Autor/ Contemporáneo	Escalas e estudos
III	Pontevedra (Ricardo Portela...)	Dúos Chedeville op V ou outra obra de nivel semellante	O Hiperactivo de Carril - David Bellas Impromptu 1- Erik Feles. Repertorio de Bellón-Maceiras.	Escala sol M e mim articulaciós-arpexos Paulo 22 fáceis 11-14 Estudo Gm – D. Bellas 1º libro de dúos para gaita de fole e Método para gaita de fole de Hotteterre ed. Paulo p.
IV	Fonsagrada II		Fariña de Millo- Erik Feles Lamento polas Fragas. – David B. Repertorio de Pedro Lamas.	Escala sib M e sol m articulaciós-arpexos Paulo 22 fáceis 15-18 Estudo 1 dos 42 estudos melódicos para gaita de fole- Paulo p. 1º libro de dúos para gaita de fole e Método para gaita de fole de Hotteterre ed. Paulo p.
V	Pontevedra (Xoán Tilve Villanueva-Feijoo...)	Sonata op 11 ou 17 de Boismortierre ou outra obra de nivel semellante	Sonambulismo – Lois Prado Impromptu 2- Erik Feles Cronos de María Mendoza ou outra de nivel semellante.	Escala re M e si m articulaciós-arpexos Paulo 22 fáceis 19-22 Centodous- Marina Vigo 1º libro de dúos para gaita de fole e Método para gaita de fole de Hotteterre ed. Paulo p.
VI	A Coruña (Viqueira, Ambite...)		O retorno dx gaiteirx alieníxena- Pedro F. (con vibráfono) Bagatela 1 – Paulo p. Urbión- Pedro Lamas ou de nivel semellante.	Escala mib e dó m articulaciós-arpexos Cm - D. Bellas Nº 5 dos 42 estudos melódicos para gaita de fole- Paulo p 1º libro de dúos para gaita de fole e Método para gaita de fole de Hotteterre ed. Paulo p.

REPERTORIO ORIENTATIVO DE GAITA. Profesora: Lorena Freijeiro

CUADR.	Tradición oral	Autor/temporáneo	Escalas/ Estudos
III	Repertorio de Ricardo Portela: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fandango da vella GC9 Rep. Manuel Viqueira: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pasodobre ▪ Xota ▪ Muiñeira 	Baixo nubes de mamey – C.Silva The man on the bike – Aldo Bova Cançon para un amante abandonado Voume, xa me vou - D. Bellas	Nivoso - C. Silva Ventoso – C.Silva
IV	Repertorio de Xoán Tilve: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pasarrúas GC17 ▪ Marcha - Pasarrúas GC22 ▪ Fandango GC10 	O soño da moza meiga – Daniel Fernández Fascination - Fermo Dante (var. Aldo Bova) Variacións sobre Xota Marreco – David Bellas Muiñeira para Devigo - Ernesto Campos Lamento polas Fragas. – David B.	24 estudos tonais - David Bellas Matricaria camomila - C. Núñez
V	Estilo Villanueva / Perfecto Feijoo: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fandango CF17 ▪ Fandango CF102 ▪ Alborada ▪ Fandango CF16 	Sonambulismo – Lois Prado Hiperactivo de Carril - David Bellas Percorrendo Vieiros – E. Campos Bagatela – Paulo p. Bría - Pablo Devigo	24 estudos tonais - David Bellas Paulo 22 fáceis 19-22

VI	A Coruña (Viqueira, Ambite...) <ul style="list-style-type: none">▪ Xota▪ Pasodobre▪ Muíñeira Repertorio Asturiano orientativo: <ul style="list-style-type: none">▪ Jota del Centro N°96▪ Jota de Remis N°104 – Tradicional Asturias▪ El Saltón N°171▪ Canto N°261▪ Muñera de Bargaz N306	Preludio da un tema di Bach - Aldo Bova Impresións aventadas - D. Bellas Bagatela - Paulo p.	24 estudos tonais - David Bellas Alla barroca - C. Núñez Introducción ó asturiano
----	---	--	---

Programación Docente de Instrumento - Gaita VII

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015 , do 29 de outubro).

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Instrumento Gaita VII										
ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN					ITINERARIO	IMTP			
CARÁCTER	B) Obrigatoria					TIPO DE CLASES	Individual			
DEPARTAMENTO	IMTP					XEFE/A DO DEPARTAMENTO /A	Lorena Freijeiro			
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DADISCIPLINA	Xiana Teixeira/ Lorena Freijeiro
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE							10		Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS					MAIL/TEL/WEB				TITORÍA
	Xiana Teixeira Rei					xianateixeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS
	Lorena Freijeiro					lorenafreijeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)

DESCRITOR	Práctica instrumental principal, encamiñada á formación como músico instrumentista. Coñecemento progresivo de tódalas posibilidades do instrumento, tanto a nivel técnico, expresivo e de repertorio.
COÑECEMENTOSPREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Conxunto, TCorp, Estilos Interpretativos
TRANSVERSAIS	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17
XERAS	X2, X3, X6, X8, X9, X11
ESPECÍFICAS	E11, E12, E14, E15, E17, E110

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS
Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos, expresivos e de afinación do instrumento.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X11, E11, E12, E15.
Aplicar a análise no estudo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X8, X11, X13, E11, E12, E15.
Adquirir criterios estéticos e técnicos mediante a audición, e a documentación no estudo de repertorio pertencente a distintas épocas, estilos e xéneros.	T1, T2, T3, T4, T13, T15, T16, X1, X2, X4, X8, X11, X13, X14, X15, X16, X17, X25, E11, E12, E15.
Amosar solvencia na práctica da repentización e transposición.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X13, E17.
Adquirir hábitos de estudo que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, a capacidade de superación, a rendibilidade do tempo empregado e mostrar independencia progresiva para resolver problemas técnicos ou expresivos.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X24, X25.
Coñecer e dominar a técnica de gaitas de diferentes tipoloxías, tonalidades e timbres.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X6, X9, X11, X20, E11.
Perfeccionar as capacidades artísticas, expresivas e técnicas, que permitan abordar a interpretación do repertorio traballado.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, X1, X2, X11, E11, E12, E15.
Observar a importancia da consciencia física e mental para unha interpretación de calidade, en aspectos como a relaxación, respiración, concentración e movemento.	T1, T3, T13, T15, X1, X2.
Participar nas actividades musicais, concertos, audicións públicas e privadas e outras manifestacións artísticas posibles, destinadas a divulgar a experiencia musical e axudar, mediante elas, á súa comprensión e goce, afianzando o autocontrol, dominio da memoria e a capacidade comunicativa.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X7, X11, X12, X21, X23, E11, E12, E14, E15, E110.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Traballo técnico	1.1. Escalas e arpejos. 1.2. Estudos	2

2. O son	2.1. Tratamento dos elementos sonoros 2.2. Adecuación do timbre do instrumento aos diferentes repertorios.	1
3. Repentización e transposición	3.1. Práctica de lectura a primeira vista 3.2. Transposición de pezas breves a diferentes tonalidades de dificultade progresiva.	2
4. Repertorio tradición oral	4.1. Dixitacións, afinacións e tipoloxías de gaitas. 4.2. Diferenciación de estilos (fraseo, ornamentación e articulación) 4.3. Bordóns 4.4. Traballo auditivo e transcripción 4.5. Adestramento da memoria	5
5. Repertorio histórico, contemporáneo e outros.	5.1. Estilo (articulación, ornamentación e recursos de técnicas estendidas) 5.2. Coñecemento da linguaxe aplicada. 5.3. Análise e fraseo. 5.4. Dominio de todo o rexistro do instrumento. 5.5. Bordóns.	5
6. A audición pública.	6.1. A posta en escena 6.2. Control postural 6.3. Dominio da situación	2
Total de sesións por cuadrimestre		17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación Inicial: Introducción e presentación do traballo planificado para o cuadrimestre e primeira toma de contacto coa docente.	1,5	-	1,5
Clase práctica individual: en cada sesión o alumnado tocará o acordado na sesión anterior. O profesor resolverá os problemas e acordará o material a traballar para a seguinte sesión.	24	-	24
Traballo persoal: correspóndese co que o alumno traballa sobre o instrumento individualmente.	-	135,5	135,5
Audición interna: aquela que serve como preparación das audicións públicas ou concertos.	3	-	3
Audición pública: as audicións que se producen abertas ao público, unha delas terá lugar durante as datas de exames.	4	-	4
Actividades complementarias: recoméndase a asistencia a todo tipo de actividades sobre a materia impartida: concertos dentro e fóra do conservatorio, xornadas, participación en actividades organizadas polo departamento, relatorios... A asistencia ás aulas do profesorado invitado polo programa ERASMUS+ teñen carácter obrigatorio	8	4	12
Total de horas por cuadrimestre			180

6. Avaliación

ORDINARIA

CONTÍNUA	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
FERRAMENTAS			
Traballo persoal	O profesor elaborará un libro de aula no que figurarán os contidos de cada sesión cos comentarios sobre a resolución de cada un deles. Tamén figurará a data de cada sesión, o traballo pendente para a próxima sesión, as faltas de asistencia e as anotacións correspondentes ao rendemento de cada alumno. Valorarase a implicación do alumnado e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía. Tamén se valorará a consecución do temario proposto polo profesorado.	T1, T2, T3, T4, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E10.	75%
Audicións públicas	Valorarase o control técnico a coherencia co estilo interpretativo e a capacidade de comunicación. Faranse dúas audicións públicas por cuadrimestre nas que se defenderá o repertorio de memoria.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X7, X11, X12, X21, X23, E11, E12, E14, E15, E10.	25%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

DECEMBRO	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
FERRAMENTAS			
Exame práctico (presencial/ online)	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repentizar un	T1, T2, T3, T4, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9,	100%

	fragmento adecuado ao nivel.	X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E10.	
ALTERNATIVA		CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS
FERRAMENTAS			PONDERACIÓN
Exame práctico (presencial/ online)	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repentizar un fragmento adecuado ao nivel.	T1, T2, T3, T4, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E10.	100%
EXTRAORDINARIA			
FERRAMENTAS		CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS
PONDERACIÓN			
Exame práctico (presencial/ online)	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repentizar un fragmento adecuado ao nivel.	T1, T2, T3, T4, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E10.	100%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
7. Alumnado con necesidades educativas especiais			
DESCRIPCIÓN		CRITERIOS E PAUTAS	
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.		Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.	
8. Bibliografía, materiais e documentos			
REFERENCIAS BÁSICAS			
<p>Arquivo do patrimonio oral de identidade (APOI) – Museo do Pobo Galego: http://www.apoi-mpg.org/.</p> <p>Bal y Gay, J. e Martínez Torner, E. <i>Cancionero Gallego</i>. Estudo crítico por Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza, 2007.</p> <p>Bellas García, David. <i>24 estudos tonais para gaita de fol</i>. Baiona: Dos Acordes, 2012.</p> <p>Chedeville, Esprit-Philippe. <i>Sonates pour la musette. Ouvre IV</i>. Paris: Montulay, 1730.</p> <p>Correte, Michel. Gouin, Pierre (ed.). <i>Pièces pour la Musette op. V</i>. Francia: LesÉditions Outremontaises, 2020.</p> <p>Delavigne, Philbert. <i>Les Fleurs op. 4</i>. Amadeus, 1982</p> <p>Gonçalves Rodrigues, Paulo. <i>42 estudos melódicos para gaita de fole</i>. Galiza: Bagoa, 2018.</p> <p style="padding-left: 40px;">○ 22 estudos fáceis para o segundo rexistro.</p> <p>Gonçalves Rodrigues, Paulo (editor). <i>Método para gaita de fole de Jaques-Martin Hotteterre</i>. Galiza: Bagoa, 2013.</p> <p>Feles, Erik. <i>Estudos simples para gaita de fol e outros instrumentos de madeira</i>. 2023.</p> <p>Sampedro Y Folgar, C. <i>Cancionero Musical de Galicia</i>. Coordinador Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 2007.</p> <p>Silva, Cristian. <i>Manual ególatra básico</i>. Vigo: Ton e Son, 2017.</p> <p>Vigo, Marina e López, Carme. <i>As que dormen entre o centeo</i>. Publicado por Asociación de Gaiteiras Galegas. 2023.</p> <p>Obra de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Marina F. Vigo - Erik Feles - Lois Prado - Paulo Gonçalves - Daniel Bellón - Pedro Lamas - Pedro Fariñas - David Bellas - Daniel Fernández - Cristian Silva - María Mendoza - ... 			

Discografía e fontes:

Colección *Os nosos gaiteros* ed. Do Cumio.

Colección *A Tiracolo* ed. Ouvirmos.

Arquivo de Pablo Carpintero

APOI.

9. Observacións

Axúntase o programa proposto para o cuadrimestre.

Anexos I

PROGRAMA ORIENTATIVO GAITA				
CUADR.	Tradición oral	Histórico	Autor/ Contemporáneo	Escalas e estudos
VII	Repertorio de gaitas doutras tradicións.	Dúos Chedeville (movementos acordados)	2ª Bagatela Paulo Marcapáxinas... -D. Bellas Ripo, mais non esfianio - Lois Prado (gaita/vibra:fono)	Dm - D. Bellas Nº 3 dos 42 estudos melódicos para gaita de fole- Paulo p 1º libro de dúos para gaita de fole e Método para gaita de fole de Hotteterre ed. Paulo p.

Programación Docente de Instrumento - Gaita VIII

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015 , do 29 de outubro).

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA Instrumento Gaita VIII

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	IMTP
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	IMTP								XEFE/A DO DEPARTAMENTO /A	Lorena Freijeiro
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DADISCIPLINA	Xiana Teixeira
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE								11	Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Xiana Teixeira Rei				xianateixeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)

DESCRITOR	Práctica instrumental principal, encamiñada á formación como músico instrumentista. Coñecemento progresivo de tódalas posibilidades do instrumento, tanto a nivel técnico, expresivo e de repertorio.
COÑECEMENTOSPREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Conxunto, TCorp, Estilos Interpretativos
TRANSVERSAIS	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17
XERAS	X2, X3, X6, X8, X9, X11
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI7, EI10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS
Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos, expresivos e de afinación do instrumento.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X11, EI1, EI2, EI5.
Aplicar a análise no estudo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X8, X11, X13, EI1, EI2, EI5.
Adquirir criterios estéticos e técnicos mediante a audición, e a documentación no estudo de repertorio pertencente a distintas épocas, estilos e xéneros.	T1, T2, T3, T4, T13, T15, T16, X1, X2, X4, X8, X11, X13, X14, X15, X16, X17, X25, EI1, EI2, EI5.
Amosar solvencia na práctica da repentización e transposición.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X13, EI7.
Adquirir hábitos de estudo que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, a capacidade de superación, a rendibilidade do tempo empregado e mostrar independencia progresiva para resolver problemas técnicos ou expresivos.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X24, X25.
Coñecer e dominar a técnica de gaitas de diferentes tipoloxías, tonalidades e timbres.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X6, X9, X11, X20, EI1.
Perfeccionar as capacidades artísticas, expresivas e técnicas, que permitan abordar a interpretación do repertorio traballado.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, X1, X2, X11, EI1, EI2, EI5.
Observar a importancia da consciencia física e mental para unha interpretación de calidade, en aspectos como a relaxación, respiración, concentración e movemento.	T1, T3, T13, T15, X1, X2.
Participar nas actividades musicais, concertos, audicións públicas e privadas e outras manifestacións artísticas posibles, destinadas a divulgar a experiencia musical e axudar, mediante elas, á súa comprensión e goce, afianzando o autocontrol, dominio da memoria e a capacidade comunicativa.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X7, X11, X12, X21, X23, EI1, EI2, EI4, EI5, EI10.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Traballo técnico	1.1. Escalas e arpejos. 1.2. Estudos	2
2. O son	2.1. Tratamento dos elementos sonoros 2.2. Adecuación do timbre do instrumento aos diferentes repertorios.	1

3. Repentización e transposición	3.1. Práctica de lectura a primeira vista 3.2. Transposición de pezas breves a diferentes tonalidades de dificultade progresiva.	2
4. Repertorio tradición oral	4.1. Dixitacions, afinacións e tipoloxías de gaitas. 4.2. Diferenciación de estilos (fraseo, ornametación e articulación) 4.3. Bordóns 4.4. Traballo auditivo e transcripción 4.5. Adestramento da memoria	5
5. Repertorio histórico, contemporáneo e outros.	5.1. Estilo (articulación, ornametación e recursos de técnicas estendidas) 5.2. Coñecemento da linguaxe aplicada. 5.3. Análise e fraseo. 5.4. Dominio de todo o rexistro do instrumento. 5.5. Bordóns.	5
6. A audición pública.	6.1. A posta en escena 6.2. Control postural 6.3. Dominio da situación	2
Total de sesións por cuadrimestre		17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación Inicial: Introducción e presentación do traballo planificado para o cuadrimestre e primeira toma de contacto coa docente.	1,5	-	1,5
Clase práctica individual: en cada sesión o alumnado tocará o acordado na sesión anterior. O profesor resolverá os problemas e acordará o material a traballar para a seguinte sesión.	24	-	24
Traballo persoal: correspóndese co que o alumno traballa sobre o instrumento individualmente.	-	135,5	135,5
Audición interna: aquela que serve como preparación das audicións públicas ou concertos.	3	-	3
Audición pública: as audicións que se producen abertas ao público, unha delas terá lugar durante as datas de exames.	4	-	4
Actividades complementarias: recoméndase a asistencia a todo tipo de actividades sobre a materia impartida: concertos dentro e fóra do conservatorio, xornadas, participación en actividades organizadas polo departamento, relatorios... A asistencia ás aulas do profesorado invitado polo programa ERASMUS+ teñen carácter obrigatorio	8	4	12
Total de horas por cuadrimestre		180	180

6. Avaliación

ORDINARIA

CONTÍNUA	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
FERRAMENTAS			
Traballo persoal	O profesor elaborará un libro de aula no que figurarán os contidos de cada sesión cos comentarios sobre a resolución de cada un deles. Tamén figurará a data de cada sesión, o traballo pendente para a próxima sesión, as faltas de asistencia e as anotacións correspondentes ao rendemento de cada alumno. Valorarase a implicación do alumnado e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía. Tamén se valorará a consecución do temario proposto polo profesorado.	T1, T2,T3,T4,T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E10.	75%
Audicións públicas	Valorarase o control técnico a coherencia co estilo interpretativo e a capacidade de comunicación. Faranse dúas audicións públicas por cuadrimestre nas que se defenderá o repertorio de memoria.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X7, X11, X12, X21, X23, E11, E12, E14, E15, E10.	25%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

DECEMBRO	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
FERRAMENTAS			
Exame práctico (presencial/ online)	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repentizar un fragmento adecuado ao nivel.	T1, T2,T3,T4,T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20,	100%

ALTERNATIVA	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
FERRAMENTAS			
Exame práctico (presencial/ online)	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repentizar un fragmento adecuado ao nivel.	X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E10. T1, T2, T3, T4, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E10.	100%

EXTRAORDINARIA

FERRAMENTAS	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
Exame práctico (presencial/ online)	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repentizar un fragmento adecuado ao nivel.	T1, T2, T3, T4, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E10.	100%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprirse as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Arquivo do patrimonio oral de identidade (APOI) – Museo do Pobo Galego: <http://www.apoi-mpg.org/>.
 Bal y Gay, J. e Martínez Torner, E. *Cancionero Gallego*. Estudo crítico por Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza, 2007.
 Bellas García, David. *24 estudos tonais para gaita de fol*. Baiona: Dos Acordes, 2012.
 Chedeville, Esprit-Philippe. *Sonates pour la musette. Ouvre IV*. Paris: Montulay, 1730.
 Correte, Michel. Gouin, Pierre (ed.). *Pièces pour la Musette op. V*. Francia: LesÉditions Outremontaises, 2020.
 Delavigne, Philibert. *Les Fleurs op. 4*. Amadeus, 1982.
 Gonçalves Rodríguez, Paulo. *42 estudos melódicos para gaita de fole*. Galiza: Bágua, 2018.
 Gonçalves Rodríguez, Paulo. *22 estudos fáceis para o segundo rexistro*. Galiza: 2011.
 Gonçalves Rodríguez, Paulo (editor). *Método para gaita de fole de Jaques-Martin Hotteterre*. Galiza: Bágua, 2013.
 Feles, Erik. *Estudos simples para gaita de fol e outros instrumentos de madeira*. 2023.
 Sampredo Y Folgar, C. *Cancionero Musical de Galicia*. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 2007.
 Silva, Cristian. *Manual ególatra básico*. Vigo: Ton e Son, 2017.
 Vigo, Marina e López, Carne. *As que dormen entre o centeo*. Publicado por Asociación de Gaiteiras Galegas. 2023.

Obra de:

- Marina F. Vigo
- Erik Feles
- Lois Prado
- Paulo Gonçalves
- Daniel Bellón
- Pedro Lamas
- Pedro Fariñas
- David Bellas
- Daniel Fernández
- Cristian Silva
- María Mendoza
- ...

Discografía e fontes:

Colección *Os nosos gaiteiros* ed. Do Cumio.

Colección A Tiracolo ed. Ouvirmos.

Arquivo de Pablo Carpintero

APOI.

9. Observacións

O repertorio a traballar estará destinado á preparación do concerto fin de estudos e será consensuado entre profesora e alumno/a.

Programación Docente – Gaitas doutras tradicións locais e tipoloxías (I)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA										
ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN					ITINERARIO	IMTP			
CARÁCTER	B) Obrigatoria					TIPO DE CLASES	Colectiva			
DEPARTAMENTO	MÚSICA TRADICIONAL					XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Lorena Freijeiro			
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Lorena Freijeiro
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE						3			Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Lorena Freijeiro				lorenafreijeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Coñecemento da morfoloxía, funcionamento, o son e a construción das gaitas; parentescos e diferenzas entre os diferentes tipos de gaitas existentes (punteiros cónicos e cilíndricos, número de bordón, afinacións, etc.). Recoñecemento visual e auditivo das diferentes gaitas e das súas especificidades interpretativas.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Gaita I-VIII, Conxunto
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T8, T16
XERAIS	X1, X2, X3, X4, X9, X11, X17, X20, X22
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI7

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Coñecer a clasificación e tipoloxía de gaitas de distintas épocas e culturas.	T1, T2, T3, T4, T5, T8, T15, T16, X9, X10, X17, X20, X25.
Comprender os fundamentos físicos da produción de son dos diferentes tipos de gaitas e as súas características máis relevantes.	T1, T2, T3, T4, T8, T14, X9, X10, X17, X20, X25.
Recoñecer visual e auditivamente gaitas de diferentes características.	T1, T2, T3, T4, T8, T14, X11, X17, X20, X22, X25.
Probar polo menos unha gaita dunha cultura diferente á nosa e observar as súas posibilidades técnicas e artísticas.	X1, X2, X3, X4, X9, X17, EI1, EI2, EI7.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Introducción	1.1. Sistemas de clasificación.	2
2. Tipoloxías das gaitas	1.2. Chirimías, albogues.	1
	1.3. Cornamusas primitivas	1
	1.4. Cornamusas europeas occidentais	5
	1.5. Cornamusas europeas orientais	3
	1.6. Cornamusas barrocas e derivadas	2
	Total de sesións por cuadrimestre	

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRIPCIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral. Introducción xeral de cada un dos contidos teóricos da materia con apoio de material audiovisual.	12	-	12
Escoita / Posta en común. En cada sesión haberá audicións comentadas e posta en común sobre o traballo individual fóra da aula.	9	-	9
Lectura guiada de fontes: traballárase a partir de lecturas de carácter científico sobre diferentes contidos da materia que se comentarán e debaterán na aula.	4	-	4

Traballo persoal. Correspóndese co traballo que realiza o alumnado fóra da aula, seguindo instrucións da sesión anterior.	-	65	65
			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
---------------------------	-------------------------	------------------------	-------------

ORDINARIA**AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)**

Traballo de aula	O profesorado elaborará un libro de aula no que figurarán os contidos de cada sesión cos comentarios sobre a resolución de cada un deles. Tamén figurará a data de cada sesión, o traballo pendente para a próxima sesión, as faltas de asistencia e as anotacións correspondentes ao rendemento de cada alumno. Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento dos contidos da materia.	T1, T2, T3, T4, T5, T8, T14, T15, T16, X1, X2, X3, X4, X9, X10, X11, X17, X20, X22, X25, E1, E2, E7.	70%
Traballo escrito	O alumnado entregará un traballo sobre algún dos temas contidos na materia. Este tema será acordado previamente co profesor, e a proba inclúe exposición do mesmo, presencial ou telemática.	T1, T2, T3, T4, T5, T8, T14, T15, T16, X1, X2, X3, X4, X9, X10, X11, X17, X20, X22, X25.	30%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)

Traballo escrito	O alumnado entregará un traballo sobre os temas contidos na materia. Este tema será acordado previamente coa profesora.	T1, T2, T3, T4, T5, T8, T14, T15, T16, X1, X2, X3, X4, X9, X10, X11, X17, X20, X22, X25, E1, E2, E7.	50%
Exame	O profesorado avaliará os contidos adquiridos.	T1, T2, T3, T4, T5, T8, T14, T15, T16, X1, X2, X3, X4, X9, X10, X11, X17, X20, X22, X25.	50%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Traballo escrito	O alumnado entregará un traballo sobre os temas contidos na materia. Este tema será acordado previamente coa profesora.	T1, T2, T3, T4, T5, T8, T14, T15, T16, X1, X2, X3, X4, X9, X10, X11, X17, X20, X22, X25, E1, E2, E7.	50%
Exame	O profesorado avaliará os contidos adquiridos.	T1, T2, T3, T4, T5, T8, T14, T15, T16, X1, X2, X3, X4, X9, X10, X11, X17, X20, X22, X25.	50%

EXTRAORDINARIA

Traballo escrito	O alumnado entregará un traballo sobre os temas contidos na materia. Este tema será acordado previamente coa profesora.	T1, T2, T3, T4, T5, T8, T14, T15, T16, X1, X2, X3, X4, X9, X10, X11, X17, X20, X22, X25, E1, E2, E7.	50%
Exame	O profesorado avaliará os contidos adquiridos.	T1, T2, T3, T4, T5, T8, T14, T15, T16, X1, X2, X3, X4, X9, X10, X11, X17, X20, X22, X25.	50%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco establecido no RD lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprirse as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Baines, Anthony. Bagpipes. Oxford: Oxford University Press, 1960.
- Carpintero Arias, Pablo. Os instrumentos musicais na tradición galega. Ourense: Difusora de letras, artes e ideas, 2009.
- Díaz Joaquín, Delgado Luis: "Instrumentos musicales en los museos de Uruña" Ed. Fundación Joaquín Díaz y Museo de la música Luis Delgado
- Fernández García, J. Alfonso. Catálogo de la exposición permanente del museo de la gaita. Gijón: Fundación Municipal de Cultura, Educación y U. pop.de Gijón, 2018.
- García Oliva, Alfonso. Museo de la Gaita. Gijón: Fundación Municipal de Cultura Ayuntamiento de Gijón, 1992.
- Van Heese, Jean-Pierre. Cornemuses. Un infini sonore. Breñaña: Coop Breith, 2014.

Programación Docente de HISTORIA DOS INSTRUMENTOS DA MTPG

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA HISTORIA DOS INSTRUMENTOS DA MTPG

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN				ITINERARIO	IMTP				
CARÁCTER	B) Obrigatoria				TIPO DE CLASES	Colectiva				
DEPARTAMENTO	IMTP				XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Lorena Freijeiro				
CURSOS	1.º curso	2.º curso	3.º curso	4.º curso	COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Lorena Freijeiro				
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE							3		Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Lorena Freijeiro				lorenafreijeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo e descrición dos instrumentos da música tradicional galega. Aproximación ao diverso material instrumental de Galicia representado nas tipoloxías de aerófonos, cordófonos, membranófonos e idiófonos do patrimonio artístico e cultural. Clasificación organolóxica dos instrumentos desde diversos criterios.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Historia da música galega, Organoloxía
TRANSVERSAIS	T1, T2, T8, T13
XERAIS	X9, X12, X20, X21, X25
ESPECÍFICAS	EI2

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Coñecer a orixe dos principais instrumentos que conforman a tradición musical galega.	X9, X20.
Coñecer o contexto histórico, social e cultural no que se desenvolveu historicamente a práctica musical tradicional de Galicia.	X12, X14, X16, EI2.
Comprender os usos e funcións de cada instrumento segundo o momento histórico.	X12, X14, X16, EI2.
Aprender a manexar diferentes tipos de fontes como recursos para a obtención de datos históricos sobre os instrumentos.	T1, T2, T4, T8, T13, T16, X21, X25.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Fontes para o estudo histórico dos instrumentos tradicionais galegos	1.1. Fontes escritas 1.2. Fontes sonoras 1.3. iconográficas 1.4. organolóxicas	2
2. Historia da gaita	2.1. Orixe 2.2. Evolución histórica e organolóxica 2.3. Usos e funcións – formacións instrumentais	6
3. Historia xeral dos membranófonos tradicionais galegos	3.1. Orixe 3.2. Evolución histórica e organolóxica 3.3. Usos e funcións – formacións instrumentais	3
4. Historia da zanfona	4.1. Orixe 4.2. Evolución histórica e organolóxica 4.3. Usos e funcións – formacións instrumentais	3
5. Historia da requinta	4.1. Orixe 4.2. Evolución histórica organolóxica 4.3. Usos e funcións – formacións instrumentais	2
Total de sesións por cuadrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral: O docente explicará os conceptos fundamentais utilizando material audiovisual (de ser o caso) para a mellor comprensión dos contidos impartidos.	14		14
Lectura guiada de fontes: Lecturas comentadas polo docente procedentes de diferentes fragmentos, ensaios e artigos vencellados aos contidos da materia.	2		2
Traballo persoal: Traballo desenvolvido polo alumnado de xeito autónomo, seguindo as pautas recibidas previamente polo docente.		74	74
Total de horas por cuadrimestre			90

COVID-19: A actividade lectiva adaptarase a modalidade presencial, semi-presencial ou non presencial en función da situación sanitaria de cada momento e os seus requirimentos en canto a aforo, distancia de seguridades, corentenas preventivas, etc..

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Ficha de seguimento	Ficha na que se recollerán as incidencias ocorridas durante a actividade transcorrida na aula (asistencia, participación activa, iniciativas persoais, traballo semanal individual, etc.).	T1, T8, X9, X10, X20, X21, X26, E12.	50%
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito con exposición pública.	T1, T2, T3, T4, T8, T13, X9, X12, X14, X18, X20, X21.	50%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-December-)

Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito	T1, T2, T3, T8, T13, X9, X12, X14, X18, X20, X21.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, T8, X12, X18, X21.	40%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito	T1, T2, T3, T8, T13, X9, X12, X14, X18, X20, X21.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, T8, X12, X18, X21.	40%

EXTRAORDINARIA

Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito	T1, T2, T3, T8, T13, X9, X12, X14, X18, X20, X21.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, T8, X12, X18, X21.	40%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprirse as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Aneiros García, R.. «Zanfoña», *Pieza del mes, septiembre 2017*, Museo Arqueológico Provincial de Ourense (2017).
- Campos Calvo-Sotelo, J.. *Fiesta, identidad y contracultura. Contribuciones al estudio histórico de la gaita en Galicia*. Ed. Diputación de Pontevedra, 2007.
- Carpintero Arias, P.. *Os instrumentos musicais na tradición galega*. Ourense: Ed. Difusora de artes, letras e ideas, 2009.
- Carracedo Crespo, R.. *A requinta da Ulla*. Obradoiro Riobó. Edicións Embora, 2017.
- Coira Pociña, J.. *A cultura popular na Galicia medieval: ocio e devocións* [Tese], Universidade de Santiago de Compostela, 2015.
- Comesaña Abreu, M.. *Estudo comparativo entre a requinta da Ulla e a frauta francesa do s. XIX. Contextualización histórica e características organolóxicas*. TFE. 2016.
- De Hita, A.. *Libro de Buen Amor*. Madrid: Espasa-Calpe, 1967.
- Estévez Vila, X.. *A gaita no eido da música*. Vigo: Mayeysis, 1987.
- García de la Cuesta, D.. *Les gaites*. Asociación Cultural Esbilla, 2012.
- González Fernández, J.M.. «El oficio de la gaita en la Galicia tradicional de los siglos XVII-XIX», en *Revista de Musicología*, vol. 9, nº 1/2 (1996), p. 153-177.
- Lafarga Marqués, M., Llimerà Dus, V. e Sanz González, P.. «Tubos polifónicos antiguos (I): gaitas y órganos de boca», en *Quodlibet*, nº 60 (2015), p. 27-51.
- Le Barbier Ramos, E.. «Evolución de la zanfona a través de las imágenes», en *Lino. Revista de Historia del Arte. Universidad de Oviedo*, nº 12 (2006).
- Manzano, M.. «Dulzaina, gaita y flauta, tres instrumentos populares», en *Músicas nuevas para instrumentos viejos*, Zamora: Junta de Castilla y León, 2009.
- Montero Torreiro, E.. *A requinta na Ulla*. Diputación Provincial de Lugo, 1993.
- Morais, R., Sousa, M.J. e Salido Domínguez, J.. «Arqueología de la música: gaita, órgano hidráulico y otros instrumentos musicales romanos de Bracara Augusta (Braga, Portugal)», en *Portvgalia*, vol. 35 (2014), p. 101-116.
- Neira Pereira, H.. «A música nas festas no Val do Ulla de 1850 a 1900: visións desde a prensa», en *A ESTRADA miscelánea histórica e cultural*, vol. 21 (2018), p. 265-286.
- Pereira, F. e Sousa, X.. «"O cego dos monifates" de Isidoro Brocos», en *Anuario Brigantino*, nº 14 (1991), p. 289-300.
- Praetorius, M.. *Syntagma musicum. De Organographia*. Wolfenbüttel, 1619.
- Quintana, P.. *Amadeo Goyanes e as zanfoneiras de Monforte*. Santiago de Compostela: A Central Folque, 2015.
- Sachs, C.. *Historia universal de los instrumentos musicales*. Bos Aires: Ed. Centurión, 1947.
- Sadie, S. e Tyrrell J. (eds.). *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. Oxford University Press, 2015.
- Sampedro y Folgar, C.. *Cancionero Musical de Galicia*. Coordinador Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 2007.
- Sánchez Brunete, A. e Montero, E.. *Os instrumentos da música popular*. Vigo: Ir Indo, 1992.
- Santalices, F.. *La zanfona*. Vigo: Ir Indo, 2021.
- Seoane, A.. *Faustino Santalices: investigador, gaitero e zanfonista*. Vigo: Ir Indo, 2000.
- Biblioteca Virtual de Prensa Histórica - <https://prensahistorica.mcu.es/>.
- Hemeroteca Digital Hispánica. BNE - <https://hemerotecadigital.bne.es/>.

Programación Docente de Instrumento Principal- Gaita I-VI

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015 , do 29 de outubro).

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA: Instrumento principal GAITA

ESPECIALIDADE	PEDAGOXÍA		ITINERARIO	PEDAGOXÍA
CARÁCTER	B) Obrigatoria		TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	IMTP		XEFE/A DO DEPARTAMENTO/A	Lorena Freijeiro
CURSOS	1.º curso	2.º curso	3.º curso	4.º curso
COORDINADOR/A DADISCIPLINA	Xiana Teixeira			
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV
Horas de clase semanais	1			
ETCS/ CUADRIMESTRE	6	6	6	6
Observacións				
DOCENTES	NOME E APELIDOS		MAIL/TEL/WEB	
	Xiana Teixeira Rei		xianateixeiro@csmvigo.com	
TITORÍA				VER CADRO DE TITORIAS

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)

DESCRITOR	Práctica instrumental principal, encamiñada á formación como músico instrumentista. Coñecemento progresivo de tódalas posibilidades do instrumento, tanto a nivel técnico, expresivo e de repertorio.
COÑECEMENTOSPREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Conxunto, TCorp, Estilos Interpretativos
TRANSVERSAIS	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17
XERAS	X2, X3, X6, X8, X9, X11
ESPECÍFICAS	E11, E12, E14, E15, E17, E10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS
Demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos, expresivos e de afinación do instrumento.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X11, E11, E12, E15.
Aplicar a análise no estudo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X8, X11, X13, E11, E12, E15.
Adquirir criterios estéticos e técnicos mediante a audición, e a documentación no estudo de repertorio pertencente a distintas épocas, estilos e xéneros.	T1, T2, T3, T4, T13, T15, T16, X1, X2, X4, X8, X11, X13, X14, X15, X16, X17, X25, E11, E12, E15.
Amosar solvencia na práctica da repentización e transposición.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X3, X13, E17.
Adquirir hábitos de estudo que permitan o desenvolvemento do sentido autocrítico, a capacidade de superación, a rendibilidade do tempo empregado e mostrar independencia progresiva para resolver problemas técnicos ou expresivos.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X8, X24, X25.
Coñecer e dominar a técnica de gaitas de diferentes tipoloxías, tonalidades e timbres.	T1, T3, T13, T15, T16, X1, X2, X6, X9, X11, X20, E11.
Perfeccionar as capacidades artísticas, expresivas e técnicas, que permitan abordar a interpretación do repertorio traballado.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, X1, X2, X11, E11, E12, E15.
Observar a importancia da consciencia física e mental para unha interpretación de calidade, en aspectos como a relaxación, respiración, concentración e movemento.	T1, T3, T13, T15, X1, X2.
Participar nas actividades musicais, concertos, audicións públicas e privadas e outras manifestacións artísticas posibles, destinadas a divulgar a experiencia musical e axudar, mediante elas, á súa comprensión e goce, afianzando o autocontrol, dominio da memoria e a capacidade comunicativa.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X7, X11, X12, X21, X23, E11, E12, E14, E15, E10.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Traballo técnico	1.1. Escalas e arpejos. 1.2. Estudos	2
2. O son	2.1. Tratamento dos elementos sonoros 2.2. Adecuación do timbre do instrumento aos diferentes repertorios.	1

3. Repentización e transposición	3.1. Práctica de lectura a primeira vista 3.2. Transposición de pezas breves a diferentes tonalidades de dificultade progresiva.	2
4. Repertorio tradición oral	4.1. Dixitacións, afinacións e tipoloxías de gaitas. 4.2. Diferenciación de estilos (fraseo, ornametación e articulación) 4.3. Bordóns 4.4. Traballo auditivo e transcripción 4.5. Adestramento da memoria	5
5. Repertorio histórico, contemporáneo e outros.	5.1. Estilo (articulación, ornamentación e recursos de técnicas estendidas) 5.2. Coñecemento da linguaxe aplicada. 5.3. Análise e fraseo. 5.4. Dominio de todo o rexistro do instrumento. 5.5. Bordóns.	5
6. A audición pública.	6.1. A posta en escena 6.2. Control postural 6.3. Dominio da situación	2
Total de sesións por cuadrimestre		17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación Inicial: Introducción e presentación do traballo planificado para o cuadrimestre e primeira toma de contacto coa docente.	1	-	1
Clase práctica individual: en cada sesión o alumnado tocará o acordado na sesión anterior. O profesor resolverá os problemas e acordará o material a traballar para a seguinte sesión.	17	-	17
Traballo persoal: correspóndese co que o alumno traballa sobre o instrumento individualmente.	-	143	143
Audición interna: aquela que serve como preparación das audicións públicas ou concertos.	3	-	3
Audición pública: as audicións que se producen abertas ao público, unha delas terá lugar durante as datas de exames.	4	-	4
Actividades complementarias: recoméndase a asistencia a todo tipo de actividades sobre a materia impartida: concertos dentro e fóra do conservatorio, xornadas, participación en actividades organizadas polo departamento, relatorios... A asistencia ás aulas do profesorado invitado polo programa ERASMUS+ teñen carácter obrigatorio	8	4	12
Total de horas por cuadrimestre			180 180

6. Avaliación

ORDINARIA

CONTÍNUA	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
FERRAMENTAS			
Traballo persoal	O profesor elaborará un libro de aula no que figurarán os contidos de cada sesión cos comentarios sobre a resolución de cada un deles. Tamén figurará a data de cada sesión, o traballo pendente para a próxima sesión, as faltas de asistencia e as anotacións correspondentes ao rendemento de cada alumno. Valorarase a implicación do alumnado e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía. Tamén se valorará a consecución do temario proposto polo profesorado.	T1, T2, T3, T4, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E10.	75%
Audicións públicas	Valorarase o control técnico a coherencia co estilo interpretativo e a capacidade de comunicación. Faranse dúas audicións públicas por cuadrimestre.	T1, T3, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X7, X11, X12, X21, X23, E11, E12, E14, E15, E10.	25%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando iso ocorra, o profesor da disciplina actuará segundo o protocolo establecido.

DECEMBRO	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
FERRAMENTAS			
Exame práctico (presencial/ online)	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repentizar un fragmento adecuado ao nivel.	T1, T2, T3, T4, T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20.	100%

		X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E110.	
ALTERNATIVA	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
FERRAMENTAS			
Exame práctico (presencial/ online)	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repetir un fragmento adecuado ao nivel.	T1, T2,T3,T4,T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E110.	100%
EXTRAORDINARIA			
FERRAMENTAS	CRITERIOS	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
Exame práctico (presencial/ online)	O alumnado presentará a totalidade do programa correspondente a cada curso. En canto as obras, tocará una selección musical de aproximadamente 30 minutos, o repertorio tradicional de memoria. Dentro da selección deberá interpretar como mínimo un dos estudos propostos para o curso. Tamén terá que repetir un fragmento adecuado ao nivel.	T1, T2,T3,T4,T6, T13, T15, T16, T17, X1, X2, X3, X4, X6, X8, X9, X11, X12, X13, X14, X15, X16, X17, X20, X21, X23, X24, X25, E11, E12, E14, E15, E17, E110.	100%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
7. Alumnado con necesidades educativas especiais			
DESCRIPCIÓN		CRITERIOS E PAUTAS	
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 denovembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberánse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.		Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.	
8. Bibliografía, materiais e documentos			
REFERENCIAS BÁSICAS			
<p>Arquivo do patrimonio oral de identidade (APOI) – Museo do Pobo Galego: http://www.apoi-mpg.org/.</p> <p>Bal y Gay, J. e Martínez Torner, E.. <i>Cancionero Gallego</i>. Estudio crítico por Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza, 2007.</p> <p>Bellas García, David. 24 estudos tonais para gaita de fol. Baiona: Dos Acordes, 2012.</p> <p>Chedeville, Esprit-Philippe. <i>Sonates pour la musette. Ouvre IV</i>. Paris: Montulay, 1730.</p> <p>Correte, Michel. Gouin, Pierre (ed.). <i>Pièces pour la Musette op. V</i>. Francia: LesÉditions Outremontaises, 2020.</p> <p>Delavigne, Philbert. Les Fleurs op. 4. Amadeus, 1982</p> <p>Gonçalves Rodrigues, Paulo. 42 estudos melódicos para gaita de fole. Galiza: Bágoa, 2018.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ 22 estudos fáceis para o segundo rexistro. <p>Gonçalves Rodrigues, Paulo (editor). Método para gaita de fole de Jaques-Martin Hotteterre. Galiza: Bágoa, 2013.</p> <p>Sampedro Y Folgar, C. <i>Cancionero Musical de Galicia</i>. Coordinador Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 2007.</p> <p>Silva, Cristian. Manual ególatra básico. Vigo: Ton e Son, 2017.</p> <p>Obra de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Marina F. Vigo - Erik Feles - Lois Prado - Paulo Gonçalves - Daniel Bellón - Pedro Lamas - Pedro Fariñas - David Bellas - Daniel Fernández - Cristian Silva - ... <p>Discografía:</p> <p>Colección <i>Os nosos gaiteiros</i> ed. Do Cumio.</p> <p>Colección <i>A Tiracolo</i> ed. Ouvirmos.</p>			

9. Observacións

Achégase o programa orientativo, que será consensuado entre profesora e alumna/o.

Anexo I

PROGRAMA ORIENTATIVO GAITA. Profesora: Xiana Teixeira				
CUADR.	Tradición oral	Histórico	Autor/ Contemporáneo	Escalas e estudos
I	Fonsagrada I	Caprice- Methode pour la Musette Jaques-Martin Hotteterre. (en Método para gaita de fole de Hotteterre- ed. Paulo p.53)	O Furaco- Erik Feles Baixo as nubes de Mamei - Cristian Silva Matamá Girl - D. Bellas	Escala fa M e re m articulaciós- arpexos 22 estudos fáceis 6-10 Paulo Mecánica de saltos-Ernesto Campos Intro. Pechado
II	Manuel Dopazo	Les Fleurs- Delavigne, un movemento a escoller	O Ministril- Erik Feles Berducido – Lois Prado Soño da moza meiga_ Dani F.	Escala dó M e lam - articulaciós e arpexos Paulo 22 fáceis 1-5 Mecánica de saltos-Ernesto Campos Estepicursos- Cristian Silva
III	Repertorio de Ricardo Portela	Suite 1ª das pezas para Musette op. V de Michelle Correte/ ou outra de nivel semellante	O Hiperactivo de Carril - David Bellas Impromptu 1- Erik Feles Donosti- Bellón Maceiras	Escala sol M e mim articulaciós- arpexios Paulo 22 fáceis 11-14 Estudo Gm – D. Bellas
IV	Fonsagrada II		Fariña de Millo- Erik Feles Lamento polas Fragas. – David B. Samesugas- A. Pintos	Escala sib M e sol m articulaciós- arpexios Paulo 22 fáceis 15-18 Estudo 1 dos 42 estudos melódicos para gaita de fole- Paulo p.
V	Pontevedra (Xoán Tilve Villanueva- Feijoo...)	1ª sonata para musette e baixo continuo op. IV de Chedeville/ ou outra de nivel semellante	Sonambulismo – Lois Prado Impromptu 2- Erik Feles Azul Grasso- Anxo Pintos	Escala re M e si m articulaciós- arpexios Paulo 22 fáceis 19-22 Centodous- Marina Vigo
VI	A Coruña (Viqueira, Ambite...)		O retorno dx gaiteix alienixena- Pedro F. (con vibráfono) Bagatela 1 – Paulo p. Urbión- Pedro Lamas	Escala mib e dó m articulaciós- arpexios Cm - D. Bellas Nº 5 dos 42 estudos melódicos para gaita de fole- Paulo p

Programa orientativo gaita. Profesora Lorena Freijeiro

III	Repertorio Manuel Viqueira : <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pasodobre ▪ Xota ▪ Muiñeira 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hiperactivo de Carril – D. Bellas ▪ Impromptu 1- E. Feles. ▪ Repertorio Bellón – Maceiras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ventoso – C.Silva ▪ Paulo 22 fáceis 11-14
IV	Repertorio de Xoán Tilve : <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pasarrúas GC17 ▪ Marcha - Pasarrúas GC22 ▪ Fandango GC10 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fariña de Millo- Erik Feles ▪ Lamento polas Fragas. – D. Bellas ▪ Repertorio de P. Lamas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Matricaria camomila - C. Núñez ▪ Paulo 22 fáceis 15-18

Programación Docente de INTRODUCCIÓN Á MÚSICA TRADICIONAL GALEGA

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA										
ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN							ITINERARIO	IMTP	
CARÁCTER	C) Optativa							TIPO DE CLASES	Colectiva	
DEPARTAMENTO	IMTP							XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Lorena Freijeiro	
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Emilio J. Puime
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	2
ETCS/ CUADRIMESTRE					6				Observacións	
DOCENTE	NOME E APELIDOS						MAIL/TEL/WEB		TITORÍA	
	Emilio J. Puime Caride						emiliojose_puime@csmvigo.com		VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Esta materia céntrase no achegamento á música tradicional de Galicia a nivel básico, tanto na interpretación como no coñecemento de fontes bibliográficas e gravacións históricas. Traballarase tanto a música instrumental como a música vocal, con especial atención ás danzas e ritmos tradicionais.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Historia dos instrumentos da MTPG, Outros instrumentos, Análise das músicas da MTO, Historia da música galega.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T7, T8, T13, T16, T17.
XERAIS	X1, X2, X3, X6, X7, X10, X17.
ESPECÍFICAS	EI2, EI7, EI8.

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Coñecer as características organolóxicas dos principais instrumentos da música galega de tradición oral.	T1, T2, T13, T17, X1, X10.
Identificar os xéneros da música de tradición oral de Galicia, tanto vocais como instrumentais, e a súa relación co baile e a danza.	T1, T2, T3, T8, T13, T17, X1, X10, X17.
Coñecer as diversas formacións instrumentais da tradición galega e o seu papel segundo o contexto histórico.	T1, T2, T13, T17, X1, X10, X17.
Coñecer as diversas fontes e arquivos para o estudo da música tradicional.	T1, T2, T13, T16, T17, X1.
Apreciar a influencia da música galega de tradición oral na música académica.	T1, T2, T8, T13, T17, X1, X10, X17.
Desenvolver a práctica do repertorio galego de tradición oral.	T1, T3, T7, T13, T17, X2, X3, X6, X7, X17, EI2, EI7, EI8.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Principais instrumentos da tradición galega.	<ul style="list-style-type: none"> Clasificación: idiófonos, membranófonos, cordófonos e aerófonos. Características organolóxicas e formas de execución. Breves apuntamentos históricos, usos e funcións. 	4
2. Xéneros.	<ul style="list-style-type: none"> Repertorio instrumental: <ul style="list-style-type: none"> Xéneros exclusivamente instrumentais. Xéneros destinados ao acompañamento de bailes e danzas. Repertorio vocal: <ul style="list-style-type: none"> Clasificación segundo o ciclo anual. Clasificación segundo o ciclo vital. Cantos de oficios. Cantos de carácter lúdico e de acompañamento de bailes. Outros cantos. Acompañamento instrumental. 	4
3. Formacións.	<ul style="list-style-type: none"> Dúo gaita-tambor. 	3

	<ul style="list-style-type: none"> • Cuarteto / quinteto. • Requintas. • Murgas / charangas. • Pandereteiras. • Coros galegos. • Cegos cantores. 	
4. Fontes para o estudo da música de tradición oral.	<ul style="list-style-type: none"> • Fontes escritas. • Fontes monumentais. • Fontes teóricas e didácticas. • Fontes históricas e administrativas. • Fontes literarias. • Fontes iconográficas. • Fontes sonoras. • Fontes orais. 	1
5. Influencia da música tradicional na música académica.	<ul style="list-style-type: none"> • Exemplos de obras musicais con evidencias de emprego de materiais melódicos/rítmicos da tradición oral. 	1
6. Práctica de repertorio tradicional.	<ul style="list-style-type: none"> • Repertorio vocal. • Repertorio instrumental. 	4
Total de sesións por cuadrimestre		17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral: O docente explicará os conceptos fundamentais utilizando material audiovisual (de ser o caso) para a mellor comprensión dos contidos impartidos.	17		17
Lectura guiada de fontes: Lecturas comentadas polo docente procedentes de diferentes fragmentos, ensaios e artigos vencellados aos contidos da materia.	5		5
Posta en común: Aportacións e conclusións extraídas por parte do alumnado sobre audicións e textos traballados que serán comentadas na aula.	3		3
Clase práctica: Desenvolvemento práctico dos conceptos tratados con anterioridade na exposición maxistral.	5		5
Traballo persoal: Traballo desenvolvido polo alumnado de xeito autónomo, seguindo as pautas recibidas previamente polo docente.		144	144
Exposición de traballos: O traballo escrito realizado no cuadrimestre deberá ser exposto na aula coa axuda de materiais audiovisuais (powerpoint, audicións, vídeos, etc.).	4		4
Tutorías: Se fora necesario orientarase individualmente ao alumno para a realización do seu traballo e resolveranse as posibles dúbidas na hora semanal dedicada a tal fin. As tutorías deben concertarse como mínimo cunha semana de antelación.	2		2
Total de horas por cuadrimestre			180

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Ficha de seguimento	Ficha na que se recollerán as incidencias ocorridas durante a actividade transcorrida na aula (asistencia, participación activa, iniciativas persoais, traballo semanal individual, etc.).	T6, T8, T7, T8, T13, T16, X1, X2, X3, X4, X6, X7, X10, X12, X16, X17, X20, X26, E11, E12, E13, E14, E15, E17, E18.	45%
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T1, T2, T3, T8, T13, T16, T17, X1, X12, X14, X18, X20.	35%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, T8, T13, T16, T17, X10, X18.	20%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado.			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito (as pautas para a elaboración do mesmo serán previamente indicadas polo docente).	T1, T2, T3, T8, T13, T16, T17, X1, X12, X14, X18, X20.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito (as pautas para o desenvolvemento da mesma serán previamente indicadas polo docente).	T4, T8, T13, T16, T17, X10, X18.	40%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			

Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito (as pautas para a elaboración do mesmo serán previamente indicadas polo docente).	T1, T2, T3, T8, T13, T16, T17, X1, X12, X14, X18, X20.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito (as pautas para o desenvolvemento da mesma serán previamente indicadas polo docente).	T4, T8, T13, T16, T17, X10, X18.	40%

EXTRAORDINARIA

Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito (as pautas para a elaboración do mesmo serán previamente indicadas polo docente).	T1, T2, T3, T8, T13, T16, T17, X1, X12, X14, X18, X20.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito (as pautas para o desenvolvemento da mesma serán previamente indicadas polo docente).	T4, T8, T13, T16, T17, X10, X18.	40%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Acuña Trabazo, A. e Garrosa Gude, J.L.. «Lírica oral en Galicia: concepto, clasificación, transformación e fosilización», en *Boletín de Literatura Oral*, nº Extra 1 (2017), p. 145-155.
- Bal y Gay, J. e Martínez Tomer, E.. *Cancionero Gallego*. Estudio crítico por Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza, 2007.
- Campos Calvo-Sotelo, J.. *Fiesta, identidad y contracultura. Contribuciones al estudio histórico de la gaita en Galicia*. Ed. Diputación de Pontevedra, 2007.
- Carpintero Arias, P.. *Os instrumentos musicais na tradición galega*. Ourense: Ed. Difusora de artes, letras e ideas, 2009.
- Carracedo Crespo, R.. *A requinta da Ulla*. Obradoiro Riobó. Edicións Embora, 2017.
- Coira Pociña, J.. *A cultura popular na Galicia medieval: ocio e devocións* [Tese], Universidade de Santiago de Compostela, 2015.
- Criado, A.A.. «El folclore como instrumento político: los Coros y Danzas de la Sección Femenina», en *Revista Historia Autónoma*, nº 10 (2017), p. 183-196.
- Das Arias Valsa, X.. «Danzas de la península del Morrazo», en *Narria. Estudios de artes y costumbres populares*, nº 77-78 (1997), p. 29-34.
- Donington, R.. *La música y sus instrumentos*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.
- Fernández, J.. «Recursos de interpretación da gaita do fol», *Etno-folk. Revista galega de etnomusicología*, nº 5 (2006), p. 51-84.
- Fernández Senra, M. e X.. *Danzas gremiais e procesionais da provincia de Ourense*. Vol I. Ourense: Deputación de Ourense, 1999.
- Fernández Senra, M. e X.. *Danzas gremiais e procesionais da provincia de Ourense*. Vol II. Ourense: Deputación de Ourense, 2000.
- García de la Cuesta, D.. *Les gaites*. Asociación Cultural Esbilla, 2012.
- González Fernández, J.M.. «El oficio de la gaita en la Galicia tradicional de los siglos XVII-XIX», en *Revista de Musicología*, vol. 9, nº 1/2 (1996), p. 153-177.
- Inzenga, J.. *Cantos e bailes da Galiza*. Estudio crítico por José Luis do Pico Orjais. 1ª ed. Ourense: Difusora de Letras, Artes e Ideas, 2005.
- Lomax, A.. *The Spanish Recordings. Galicia*. J.R. Cohen (ed.). Massachusetts: Rounder, 2001, CD.
- López Quintáns, J.. «Emilia Pardo Bazán y la cultura gallega. Edición de "La muiñeira"», en *Madrygal*, nº 17 (2014), p. 47-54.
- Manzano, M.. «La música de los romances tradicionales: metodología de análisis y reducción a tipos y estilos», en *Escritos dispersos sobre música popular de tradición oral*.
- Martínez San Martín, A.. «Historia e evolución da danza en Galicia», en *VV.AA. Galicia fai dos mil anos. O feito diferencial galego*, II, Santiago de Compostela: Ed. Museo do Pobo Galego, 1998, p. 11-139.
- Montero Torreiro, E.. *A requinta na Ulla*. Diputación Provincial de Lugo, 1993.
- Peón, M.. «Introducción conceptual ó noso folclore e baile tradicional», en *Actas I, II e III Encontros O Son da Memoria*, Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega, 2004, p. 151-158.
- Pereira, F. e Sousa, X.. «"O cego dos monifates" de Isidoro Brocos», en *Anuario Brigantino*, nº 14 (1991), p. 289-300.
- Praetorius, M.. *Syntagma musicum. De Organographia*. Wolfenbüttel, 1619.
- Quintana, P.. *Amadeo Goyanes e as zanfoneiras de Monforte*. Santiago de Compostela: A Central Folque, 2015.
- Requeixo, A.. «Literatura e música populares en Galicia: as cantigas de fiada», en *Unión Libre*, nº 5 (2000), p. 336-361.
- Rivas Cruz, X.L., e Iglesias do Barrio, B.. *Cantos, Coplas e Romances de Cego (I)*. Lugo: Ophiusa, 1999.
- Rivas Cruz, X.L., e Iglesias do Barrio, B.. *Cantos, Coplas e Romances de Cego (II)*. Lugo: Ophiusa, 2000.
- Sachs, C.. *Historia universal de los instrumentos musicales*. Bos Aires: Ed. Centurión, 1947.
- Sánchez Brunete, A. e Montero, E.. *Os instrumentos da música popular*. Vigo: Ir Indo, 1992.
- Sánchez Rei, X.M.. «Aproximación ao canto tradicional galego», en *Polo gosto de cantar. Cantos tradicionais e de taberna. Caderno 1*, AA.VV.da Agra do Orzán.
- Schubarth, D. e Santamarina, A.. *Cancionero popular galego*. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza. A Coruña, 1984.
- Sampedro y Folgar, C.. *Cancionero Musical de Galicia*. Coordinador Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 2007.
- Santalices, F.. *Gravacións históricas de zanfona 1927-1949*. Boa, 2004, CD.
- Santalices, F.. *La zanfona*. Vigo: Ir Indo, 2021.
- Seoane, A.. *Faustino Santalices: investigador, gaitero e zanfona*. Vigo: Ir Indo, 2000.
- Schubarth, D. e outros. *Florencio, cego dos Vilares*. Santiago de Compostela: A Central Folque, 2015.

Tranchefort, F.R.. *Los instrumentos musicales en el mundo*. Madrid: Alianza Música, 2008.

VV.AA.. *Instrumentos musicais populares galegos*. Vigo: Obradoiro-Escola de Instrumentos Populares Galegos - Universidade Popular de Vigo. Concello de Vigo, 1987.

VV.AA.. *Tempos de festa en Galicia. Tomo I: Entre os Reis e o mes de maio*. Fundación Caixa Galicia, 2006.

VV.AA.. *Tempos de festa en Galicia. Tomo II: Entre o Corpus e o mes de agosto*. Fundación Caixa Galicia, 2008.

Arquivo do patrimonio oral de identidade (APOI) – Museo do Pobo Galego: <http://www.apoi-mpg.org/>.

Arquivo de gravacións de campo de Alan Lomax - *Association for Cultural Equity*: <http://www.culturalequity.org>.

Biblioteca Virtual de Prensa Histórica - <https://prensahistorica.mcu.es/>.

Hemeroteca Digital Hispánica. BNE - <https://hemerotecadigital.bne.es/>.

Discografía colección *A Tiracolo* [CD]. Ed. Ouvimos.

Discografía colección *Os Nosos Gaiteiros* [CD]. Ed. do Cumio.

Programación Docente de OUTROS INSTRUMENTOS

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA										
ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN					ITINERARIO		IMTP		
CARÁCTER	B) Obrigatoria					TIPO DE CLASES		Colectiva		
DEPARTAMENTO	IMTP					XEFE/A DO DEPARTAMENTO		Lorena Freijeiro		
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Xiana Teixeira
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE						3			Observacións	
DOCENTE	NOME E APELIDOS					MAIL/TEL/WEB			TITORÍA	
	Xiana Teixeira					xianateixeiro@csmvigo.com			VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Achegamento aos diferentes instrumentos presentes na música tradicional e que non son tratados noutras materias do itinerario de instrumentos da música tradicional e popular de Galicia. Consecución dunha visión global a nivel práctico dos instrumentos máis salientables do universo da música tradicional galega. Práctica da lectura a primeira vista, transposición e improvisación.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Organoloxía
TRANSVERSAIS	T2, T3, T6, T13.
XERAIS	X2, X4, X6.
ESPECÍFICAS	E11, E12, E14, E15, E10.

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Cofecer as características organolóxicas e construtivas dos instrumentos tradicionais galegos.	X9, X20.
Aprender xeitos de execución básicos de instrumentos empregados na tradición musical galega así como os seus usos e funcións.	T2, X9, X16.
Afondar no coñecemento do repertorio vocal tradicional e nas súas tipoloxías.	T13, X14, X17.
Desenvolver a práctica do repertorio vocal tradicional co acompañamento instrumental pertinente.	T3, T6, X2, X4, X6, X11, E11, E12, E14, E15, E10.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Instrumentos tradicionais galegos.	<ul style="list-style-type: none"> Clasificación: idiófonos, membranófonos, cordófonos, aerófonos. Características organolóxicas e formas de execución. Usos e funcións. 	6
2. O repertorio vocal tradicional.	<ul style="list-style-type: none"> Arquivos e coleccións para o seu estudo. Clasificación segundo o ciclo anual. Clasificación segundo o ciclo vital. Cantos de oficios. Cantos de carácter lúdico. Outros cantos. Acompañamento instrumental. Práctica do repertorio vocal e do seu correspondente acompañamento instrumental. 	10
Total de sesións por cuadrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRIPCIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral: O docente explicará os conceptos fundamentais utilizando material audiovisual (de ser o caso) para a mellor comprensión dos contidos impartidos.	9		9
Lectura guiada de fontes: Lecturas comentadas polo docente procedentes de diferentes fragmentos, ensaios e artigos vencellados aos contidos da materia.	2		2
Clase práctica: Desenvolvemento práctico dos conceptos tratados con anterioridade na exposición maxistral.	5		5

Traballo persoal: Traballo desenvolto polo alumnado de xeito autónomo, seguindo as pautas recibidas previamente polo docente.		70	70
Exposición de traballos: O traballo escrito realizado no cuadrimestre deberá ser exposto na aula coa axuda de materiais audiovisuais.	1		1
Titorías: Se fora necesario orientarase individualmente ao alumno para a realización do seu traballo e resolveranse as posibles dúbidas na hora semanal dedicada a tal fin. As titorías deben concertarse como mínimo cunha semana de antelación.	2		2
Revisión da avaliación: Sesión dedicada á revisión comentada do traballo escrito e exposto na aula.	1		1
Total de horas por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Ficha de seguimento	Ficha na que se recollerán as incidencias ocorridas durante a actividade transcorrida na aula (asistencia, participación activa, iniciativas persoais, traballo semanal individual, etc.).	T6, T8, T13, X2, X4, X6, X10, X26, E11, E12, E14, E15, E10.	40%
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T1, T2, T3, X4, X12, X14, X18, X20.	40%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, X18.	20%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado.

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T1, T2, T3, X4, X12, X14, X18, X20.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, X18.	40%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T1, T2, T3, X4, X12, X14, X18, X20.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, X18.	40%

EXTRAORDINARIA			
Traballo escrito	Avaliaranse as capacidades de claridade conceptual, síntese, desenvolvemento e asimilación dos contidos tratados na materia a través da presentación dun traballo escrito.	T1, T2, T3, X4, X12, X14, X18, X20.	60%
Exposición	Exposición pública do traballo escrito.	T4, X18.	40%

ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprirse as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Acuña Trabazo, A. e Garrosa Gude, J.L.. «Lírica oral en Galicia: concepto, clasificación, transformación e fosilización», en *Boletín de Literatura Oral*, nº Extra 1 (2017), p. 145-155.
- Bal y Gay, J. e Martínez Torner, E.. *Cancionero Gallego*. Estudo crítico por Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza, 2007.
- Blanco, D.. «Del desafío improvisado a la canción tradicional en el noroeste peninsular», *Lyra mínima oral: los géneros breves de la literatura tradicional*. Alcalá de Henares: Universidad de Alcalá, 2001, p. 267-278.
- Carpintero Arias, P.. *Os instrumentos musicais na tradición galega*. Ourense: Ed. Difusora de artes, letras e ideas, 2009.
- Díaz, J.. *Instrumentos populares*. Valladolid: Castilla Ediciones, 1997.
- Donington, R.. *La música y sus instrumentos*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.
- Donostia, J.A. de, e Tomás, J.. «Instrumentos de música popular española. Terminología general. Ensayo de clasificación», en *Anuario Musical*, enero 1 (1947), p. 105-148.
- Lomax, A.. *The Spanish Recordings. Galicia*. J.R. Cohen (ed.). Massachusetts: Rounder, 2001, CD.

- Manzano, M.. «Dulzaina, gaita y flauta, tres instrumentos populares», en *Músicas nuevas para instrumentos viejos*, Zamora: Junta de Castilla y León, 2009.
- Manzano, M.. «La música de los romances tradicionales: metodología de análisis y reducción a tipos y estilos», en *Escritos dispersos sobre música popular de tradición oral*.
- Manzano, M.. «Texto y melodía en la canción popular tradicional», en *Escritos dispersos sobre música popular de tradición oral*.
- Montero Torreiro, E.. *A requinta na Ulla*. Diputación Provincial de Lugo, 1993.
- Requeixo, A.. «Literatura e música populares en Galicia: as cantigas de fiada», en *Unión Libre*, nº 5 (2000), p. 336-361.
- Rivas Cruz, X.L., e Iglesias do Barrio, B.. *Cantos, Coplas e Romances de Cego (I)*. Lugo: Ophiusa, 1999.
- Rivas Cruz, X.L., e Iglesias do Barrio, B.. *Cantos, Coplas e Romances de Cego (II)*. Lugo: Ophiusa, 2000.
- Sánchez Brunete, A. e Montero, E.. *Os instrumentos da música popular*. Vigo: Ir Indo, 1992.
- Sánchez Rei, X.M.. «Aproximación ao canto tradicional galego», en *Polo gosto de cantar. Cantos tradicionais e de taberna. Caderno 1*, AA.VV.da Agra do Orzán.
- Schubarth, D. e Santamarina, A.. *Cancioneiro popular galego*. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza. A Coruña, 1984.
- Sampedro y Folgar, C.. *Cancionero Musical de Galicia*. Coordinador Carlos Villanueva. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 2007.
- Santalices, F.. *Gravacións históricas de zanfona 1927-1949*. Boa, 2004, CD.
- Schubarth, D. e outros. *Florencio, cego dos Vilares*. Santiago de Compostela: A Central Folque, 2015.
- Tranchefort, F.R.. *Los instrumentos musicales en el mundo*. Madrid: Alianza Música, 2008.
- VV.AA.. *Instrumentos musicais populares galegos*. Vigo: Obradoiro-Escola de Instrumentos Populares Galegos - Universidade Popular de Vigo. Concello de Vigo, 1987.
- Arquivo do patrimonio oral de identidade (APOI) – Museo do Pobo Galego: <http://www.apoi-mpg.org/>.
- Arquivo de gravacións de campo de Alan Lomax - *Asociation for Cultural Equity*: <http://www.culturalequity.org>.

Programación Docente de PEDAGOXÍA E DIDÁCTICA INSTRUMENTAL

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA PEDAGOXÍA E DIDÁCTICA INSTRUMENTAL

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	IMTP
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	IMTP								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Lorena Freijeiro
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Xiana Teixeira Rei
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE							3		Observacións	
DOCENTE	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Xiana Teixeira Rei				xianateixeiro@csmvigo.com					

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Preparación para a práctica docente. Desenvolvemento da capacidade de transmisión dos coñecementos adquiridos. Estudo das estratexias e recursos didácticos necesarios para a docencia.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Gaita I-VIII, Conxunto I-VIII.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T4, T8, T15
XERAIS	X5, X10, X19, X24, X25, X26
ESPECÍFICAS	EI6

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Comprender as características evolutivas do alumnado de gaita.	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17.
Descubrir as principais correntes pedagóxicas da educación musical.	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17.
Aprender a realizar unidades didácticas.	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1,X3,X5, X8,X9,X10,X12,X16, X22,X24, X25, X26,X27, E11
Estudar os diferentes elementos que conforman as programacións didácticas.	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1,X3,X5, X8,X9,X10,X12,X13, X16, X22,X24, X25, X26,X27, E11
Desenvolver unha clase de instrumento tendo en conta o aprendido na materia.	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1,X3,X5, X8,X9,X10,X12,X16, X22,X24, X25, X26,X27, E11

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1.O alumnado de gaita	Desenvolvemento psicolóxico-musical do alumnado de instrumento de acordo á súa idade.	2
2.Pedagoxias musicais	2.1. Coñecemento dos principais sistemas de pedagogía musical: Martenot, Kodály, Dalcroze, Willems, Suzuki... 2.2. Aplicacións á docencia do instrumento 2.3. O ensino da gaita en Galiza.	5
3.A unidade didáctica	3.1. Definición. 3.2. Obxectivos e contidos didácticos. 3.3. Avaliación. 3.4. Recursos. 3.5. Actividades.	5
4.A programación didáctica	4.1. Definición 4.2. Introducción, xustificación e contextualización	4

	4.3. Obxectivos. 4.4. Contidos. 4.5. Competencias. 4.6. Avaliación: criterios, ferramentas e temporalización 4.7. Metodoloxía. 4.8. Atención a diversidade	
5.A clase de gaita.	5.1. Estrutura e adecuación á idade. 5.2. Materiais, métodos e recursos.	2
Total de sesións por cuadrimestre		17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral e discusión ou posta en práctica: a profesora explicará os conceptos fundamentais apoiándose en diferentes fontes e recursos e realizaranse actividades, debates e postas en común sobre o abordado en cada sesión.	13	-	13
Lectura guiada de fontes: traballarase a partir de lecturas de carácter científico sobre diferentes contidos da materia que se comentarán e debaterán na aula.	4	13	18
Presentación de traballos: expoñeranse na aula de acordo as indicacións determinadas pola docente para o traballo indicado e serán entregados no prazo establecido.	2	13	15
Traballo persoal: a realizar polas/os estudantes de xeito autónomo de acordo ás indicacións recibidas nas aulas.	-	40	40
Titorias: atenderase calquera consulta por parte das/os discentes.	2	-	2
Actividades complementarias e prácticas: recoméndase a asistencia a todo tipo de actividades sobre a materia impartida: relatorios, congresos, museos... A asistencia ás aulas do profesorado invitado polo programa ERASMUS+ ten carácter obrigatorio.	2	-	2
Total de horas por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Diario de aula	Observación do traballo do alumnado nas diferentes sesións.	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1,X3,X5, X8, X9, X10, X12, X13, X16, X22, X24, X25, X26, X27, E11.	45%
	Participación en actividades complementarias.	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1, X5, X8, X9, X10, X12, X13, X16, X22, X24, X26, X27.	5%
Traballos e prácticas	Entrega de traballos seguindo as pautas e os prazos establecidos. Si se establece acordo con outro centro educativo desenvolverase unha sesión de práctica docente na que se deberán amosar os contidos adquiridos na materia.	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1,X3,X5, X8, X9, X10, X12, X13, X16, X22, X24, X25, X26, X27, E11.	50%
Cada falta de asistencia non xustificada descontará 0,25. *As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiñantada-Decembro-)			
Exame escrito	Amosar os coñecementos adquiridos na materia nunha proba escrita obxectiva.	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1,X3,X5, X8, X9, X10, X12, X13, X16, X22, X24, X26, X27.	50%
Traballos individuais	Entrega de traballos individuais seguindo as pautas e os prazos establecidos	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1,X3,X5, X8, X9, X10, X12, X13, X16, X22, X24, X25, X26, X27, E11.	50%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Exame escrito	Amosar os coñecementos adquiridos na materia nunha proba escrita obxectiva.	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1,X3,X5, X8, X9, X10, X12, X13, X16, X22, X24, X26, X27.	50%
Traballos individuais	Entrega de traballos individuais ou en grupo seguindo as pautas e os prazos establecidos	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1,X3,X5, X8, X9, X10, X12, X13, X16, X22, X24, X25, X26, X27, E11.	50%
EXTRAORDINARIA			

Exame escrito	Amosar os coñecementos adquiridos na materia nunha proba escrita obxectiva.	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1,X3,X5, X8, X9, X10, X12, X13, X16, X22, X24, X26, X27..	50%
Traballos individuais	Entrega de traballos individuais ou en grupo seguindo as pautas e os prazos establecidos	T1, T2,T3,T4, T6, T8, T17, X1,X3,X5, X8, X9, X10, X12, X13, X16, X22, X24, X25, X26, X27, E11.	50%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

Estévez, X. *A gaita no eido da música*. Vigo: Mayeuisis, 1987.

Foxo, X.L. *Os Segredos da Gaita*. Ourense: Escola Provincial de Gaitas da Deputación de Ourense, 2004.

Mesías Fariña, E. *Empezares. Cadernos de Gaita Galega*, nº 5. Baiona: Dos Acordes, 2006.

Migueléiz Saínza, X.L. *Estudios, vol. I. Cadernos de Gaita Galega*, nº 4. Baiona: Dos Acordes, 2006.

Otero Covelo, E. *Leccións de gaita*. Vigo: Galaxia, 1978.

Presedo Díaz, Xosé e Filgueira, Astrid. *De pano sedán*. Vigo: Edicións do Cumio, 2003.

Vaamonde Manteiga, X.: *Intervalos cromáticos. Cadernos de Gaita Galega*, nº 12. Baiona: Dos Acordes, 2007.

Intervalos. Cadernos de Gaita Galega, nº 1. Baiona: Dos Acordes, 2004.

Escalas. Cadernos de Gaita Galega, nº 3. Baiona: Dos Acordes, 2007.

Intervalos II. Cadernos de Gaita Galega, nº 9. Baiona: Dos Acordes, 2007.

Villamor GAY, B. *Temperando. Cadernos de Gaita Galega*, nº 15. Baiona: Dos Acordes, 2009.

Xesteira, X. *Método de gaita galega*, vol. I e II. Vigo: Edicións do Cumio, 2007-2009.

Programación Docente de PERCUSIÓN TRADICIONAL

Enseñanzas Superiores de Música Título superior de música (enseñanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización**DISCIPLINA PERCUSIÓN TRADICIONAL**

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN				ITINERARIO	IMTP					
CARÁCTER	B) Obrigatoria				TIPO DE CLASES	Colectiva					
DEPARTAMENTO	IMTP				XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Lorena Freijeiro					
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Carlos Castro	
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1	
ETCS/ CUADRIMESTRE	3	3	3	3					Observacións		
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA		
	Carlos Castro				carloscastro@cmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS		

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Coñecemento da técnica interpretativa nos instrumentos tradicionais máis importantes que complementan a visión da música tradicional, desenvolvendo unha interpretación axeitada con cada instrumento e estilo.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	
TRANSVERSAIS	T2, T6, T16, T17
XERAIS	X1, X2, X3, X4, X6, X10, X11, X12, X22
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI5, EI7, EI8

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Coñecer basicamente as técnicas dos instrumentos.	TODAS
Desenvolver as técnicas de acompañamento.	TODAS
Desenvolver o papel de acompañante único ou en grupo.	TODAS

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
TAMBOR	1.1. agarre e golpeo básico - 1.2. redobre - 1.3. mordentes - 1.4. muiñeira, rumba, xota, etc, e ritmos baseados en compases irregulares.	TODAS
PANDEIRETA, PANDEIRA	2.1. agarre e golpeo básico - 2.2. riscado - 2.3. muiñeira, rumba, xota, etc, e ritmos baseados en compases irregulares. 2.4. Outros estilos tradicionais.	TODAS
PANDEIRO	3.1. agarre e golpeo básico - 3.2. muiñeira, rumba, xota, etc, e ritmos baseados en compases irregulares.	TODAS
BOMBO	4.1. agarre e golpeo básico - 4.2. muiñeira, rumba, xota, etc, e ritmos baseados en compases irregulares.	TODAS
CUNCHAS, TARRAÑOLAS, CULLERES	5.1. agarre e golpeo básico - 5.2. muiñeira, rumba, xota, etc, e ritmos baseados en compases irregulares.	TODAS
Total de horas por cuatrimestre		17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRIPCIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación Inicial: Realízase durante a primeira semana do curso escolar e de xeito personalizado, co fin de determinar en que grao de consecución están os obxectivos do último cuatrimestre afectado polo Covid. Segundo os resultados se informará ao alumno/a e se programarán exercicios, estudos ou obras, de xeito que se recuperen aqueles aspectos menos desenvolvidos nese período. Según as instrucións do 31 de xullo de 2020, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa para o desenvolvemento das ensinanza de réxime especial para o curso 2020-2021.	1		1
Exposición teórico-práctica: Proposición de problemas técnicos e musicais revisados na clase coa demostración do profesor ou coa utilización doutros recursos.	16		16
Práctica individual: Práctica dos problemas técnicos e musicais propostos nas clases. Audicións comparativas e transcripcións.		71	71
Actividades de avaliación: Audición individual ou en grupo co instrumento ou instrumentos asignados polo profesor.	2		2

Total de horas por cuatrimestre	90
---------------------------------	-----------

COVID-19: A actividade lectiva adaptarase a modalidade presencial, semi-presencial o non presencial en función da situación sanitaria de cada momento e os seus requerimentos en canto a aforo, distancia de seguridades, corentenas preventivas, etc., de xeito que a situación sanitaria o requirise:

a) As clases poderán ser substituídas polo traballo telemático mediante o uso da aula virtual e outros medios (Cesga, Drive, Skype, Google Meets, etc.). Combinarase o seguimento mediante gravacións audiovisuais coa clase por videoconferencia. No caso de producirse situacións de non presencialidade superiores ás dúas semanas, afondarase en tódalas cuestións teóricas e de contexto relacionadas coas pezas traballadas e o estudo da materia, que normalmente se abordan de maneira simultánea á prácticas das mesmas. En tódolos casos faranse as adaptacións necesarias en función dos instrumentos de percusión dos que dispoñe o alumno. Asemade, se profundará en actividades formativas complementarias..

b) A entrega do traballo persoal poderán ser substituída pola entrega de gravacións, traballos a través da aula virtual ou videoconferencias.

c) As audicións públicas poderán empregar os medios telemáticos (gravacións ou emisións en streaming) seguindo, na medida do posible, as mesmas pautas que nas audicións presenciais en directo.

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
---------------------------	-------------------------	------------------------	-------------

ORDINARIA

AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)

Traballo persoal	Participación na clase e calidade do estudo.	TODAS	50%
Audición pública	Audición de todas as obras traballadas no curso como solista e acompañante, con autonomía e musicalidade.	TODAS	50%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)

Audición pública	Audición de todas as obras traballadas no curso como solista e acompañante, con autonomía e musicalidade.	TODAS	100%
------------------	---	-------	------

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Audición pública	Audición de todas as obras traballadas no curso como solista e acompañante, con autonomía e musicalidade.	TODAS	100%
------------------	---	-------	------

EXTRAORDINARIA

Audición pública	Audición de todas as obras traballadas no curso como solista e acompañante, con autonomía e musicalidade.	TODAS	100%
------------------	---	-------	------

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Se os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros/as, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

PEL E MADEIRA. VOL.1. VAAMONDE, X. E ROMERO, X.L. ED. DOS ACORDES.

PEL E MADEIRA. VOL.2. VAAMONDE, X. E ROMERO, X.L. ED. DOS ACORDES.

OS NOSOS GAITEIROS. V.V.A.A. ED. CUMIO.

OS INSTRUMENTOS MUSICAIS NA TRADICIÓN GALEGA. CARPINTERO, P. ED. DIFUSORA.

12 POLAINAS ENTEIRAS. VAAMONDE, X. ED. CUMIO. CADERNO 12: LUVAS VERDES. LAMAS, P. ED. DOS ACORDES.

Programación Docente – Técnicas de control emocional e corporal (I)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA										
ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN							ITINERARIO	IMTP	
CARÁCTER	B) Obrigatoria							TIPO DE CLASES	Colectiva	
DEPARTAMENTO	MÚSICA TRADICIONAL							XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Lorena Freijeiro	
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Lorena Freijeiro
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	2
ETCS/ CUADRIMESTRE				2					Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Lorena Freijeiro				lorenafreijeiro@csmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Coñecemento básico da estrutura e función do aparello locomotor e do sistema nervioso. Desenvolvemento de hábitos posturais correctos que minimicen o risco durante a interpretación. Técnicas de respiración, relaxación, autocontrol, optimización da enerxía muscular, concentración e memoria aplicadas ao estudo e á actuación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	
TRANSVERSAIS	1, 2, 3, 6, 7, 11, 13, 15
XERAIS	8, 21, 24, 25
ESPECÍFICAS	4, 6, 8, 10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Descubrir diferentes técnicas de control emocional e corporal e iniciarse na súa práctica.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T9, T12, T13, T14, T15, X1, X8, X10, X22, X24, X25, E14, E110.
Adquirir conciencia da importancia da respiración e do bo uso do corpo para conseguir unha técnica instrumental eficiente.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T9, T12, T13, T14, T15, X1, X8, X10, X22, X24, X25, E14, E110.
Realizar táboas de exercicios motores e estiramientos antes e despois da práctica instrumental.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T9, T12, T13, T14, T15, X1, X8, X10, X22, X24, X25, E14, E110.
Traballar rutinas que permitan o acceso rápido a un estado de concentración relaxada para conseguir controlar o noso corpo e mente durante a interpretación.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T9, T12, T13, T14, T15, X1, X8, X10, X22, X24, X25, E14, E110.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Técnicas de concienciación corporal e emocional	2.1. Técnicas de relaxación física e mental. 2.2. A concentración 2.3. Hábitos posturais 2.4. Control e visualización mental 2.5. Ansiedade escénica	5
A respiración	1.1. Descrición en funcionamento do aparello respiratorio 1.2. Aspectos anatómicos e fisiomecánicos máis importantes en relación coa técnica de gaita 1.3. Colocación do corpo e do instrumento en posición sentada e erguida.	3
Exercicios para músicos	3.1. A importancia do quecemento. 3.2. Estiramientos 3.3. Rutinas de exercicios.	1
Posta en práctica de rutinas de estudo e concerto saudables.	4.1. As nosas sensacións mentres tocamos 4.2.O estudo 4.3.O concerto	5
Total de sesións por cuatrimestre		14

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral e discusión ou posta en práctica: a profesora explicará os conceptos fundamentais apoiándose en diferentes fontes e recursos e realizaranse actividades, debates e postas en común sobre o abordado en cada sesión.	12	-	12
Traballo persoal: a realizar polas/os estudantes de xeito autónomo de acordo ás indicacións recibidas nas aulas..	-	50	50
Lectura guiada de fontes: traballarase a partir de lecturas de carácter científico sobre diferentes contidos da materia que se comentarán e debaterán na aula..	2	16	18
Presentación de traballos: expoñeranse na aula de acordo as indicacións determinadas pola docente para o traballo indicado e serán entregados no prazo establecido.	2	-	2
Actividades complementarias: recoméndase a asistencia a todo tipo de actividades sobre a materia impartida: relatorios, congresos, museos...	2	6	8
Total de sesións por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo de aula	O profesor elaborará un libro de aula no que figurarán os contidos de cada sesión cos comentarios sobre a resolución de cada un deles. Tamén figurará a data de cada sesión, o traballo pendente para a próxima sesión, as faltas de asistencia e as anotacións correspondentes ao rendemento de cada alumno. Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento dos contidos da materia así coma a participación en actividades complementarias propostas.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T9, T12, T13, T14, T15, X1, X8, X10, X22, X24, E14, EI10.	70%
Traballo escrito	O alumno entregará un traballo sobre algún dos temas contidos na materia. Este tema será acordado previamente co profesor, e a proba inclúe exposición do mesmo, presencial ou telemática.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T9, T12, T13, T14, T15, X1, X8, X10, X22, X24, X25, E14, EI10.	30%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiñada-December-)

Exame	Sobre os contidos abordados ao longo do curso.	T1, T2, T4, T8, T12, T13, T15, X1, X10, X22, X24, E14, EI10.	50%
Traballo persoal	Realización dun traballo sobre algún dos temas contidos na materia. A temática do mesmo será acordada previamente coa profesora. Ademais deberase realizar unha exposición oral do mesmo.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T9, T12, T13, T14, T15, X1, X8, X10, X22, X24, X25, E14, EI10.	50%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Exame	Sobre os contidos abordados ao longo do curso.	T1, T2, T4, T8, T12, T13, T15, X1, X10, X22, X24, E14, EI10.	50%
Traballo persoal	Realización dun traballo sobre algún dos temas contidos na materia. A temática do mesmo será acordada previamente coa profesora. Ademais deberase realizar unha exposición oral do mesmo.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T9, T12, T13, T14, T15, X1, X8, X10, X22, X24, X25, E14, EI10.	50%

EXTRAORDINARIA

Exame	Sobre os contidos abordados ao longo do curso.	T1, T2, T4, T8, T12, T13, T15, X1, X10, X22, X24, E14, EI10.	50%
Traballo persoal	Realización dun traballo sobre algún dos temas contidos na materia. A temática do mesmo será acordada previamente coa profesora. Ademais deberase realizar unha exposición oral do mesmo.	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T9, T12, T13, T14, T15, X1, X8, X10, X22, X24, X25, E14, EI10.	50%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco establecido no RD lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Conti, Gabriela. Afinando las emociones. Buenos Aires: Dunken, 2007.
- Drake, Jonathan. Postura sana. Barcelona: Martínez Roca, 1992.
- Cámara Santamaría, Santos. "La respiración como aspecto a tener en cuenta en la interpretación musical en los instrumentistas de viento". En Innovación y experiencias educativas. Granada:2008.
- Conable, Bárbara. Lo que todo músico tiene que saber sobre el cuerpo. Técnica Alexander. Barcelona: Laertes, 2012.
- Dalia Cirujeda, Guillermo. El músico: una introducción a la psicología de la interpretación musical. Alcorcón (Madrid): Mundimúsica, 2006.
- Dalia Cirujeda, Guillermo El músico adicto: la musicorexia. Madrid: Ideamúsica, 2014.
- Dalia Cirujeda, Guillermo Como superar la ansiedad escénica en músicos. Madrid: Ediciones Mundimúsica, 2004.
- Fábregas Silvia, Rosset Jaume. A tono, ejercicios para mejorar el rendimiento del músico. Barcelona: Paidotribo, 2005.
- García, Raúl. Entrenamiento mental para músicos. Barcelona: Ma non troppo, 2017.
- García, Raúl Como preparar con éxito un concierto o audición. Barcelona: Ma non Troppo, 2015.
- Klöppel. Ejercitación mental para músicos. Huelva: Idea Books, 2005.
- Kovács, G. Ejercicios preparatorios para instrumentistas: (método Kovács). Barcelona: Graó, 2010.
- Payne, Rosemary A. Técnicas de relajación guía práctica. Barcelona: Paidotribo, 2002.
- Rosset i Llobet, J. El cuerpo del músico: manual de mantenimiento para un máximo rendimiento. Badalona: Editorial Paidotribo, 2010.
- Rosset i Llobet, J. A tono: ejercicios para mejorar el rendimiento del músico. Barcelona: Editorial Paidotribo, 2005.
- Rubio Condado, M. Control del miedo escénico: guía práctica para músicos con ejercicios progresivos. Soria: Rubio Condado, 2004.
- Ruiz Ramos, G. Amo hacer música: yogaterapia específica para los profesionales de la música. Madrid: Mandala, 2000.
- Sardà Rico, E. En forma: ejercicios para músicos. Barcelona: Paidós, 2003.

Programación Docente do Traballo Fin de Estudos (IMTP)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA

ESPECIALIDADE	Interpretación								ITINERARIO	IMTP
CARÁCTER	TFE								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	IMTP								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Lorena Freijeiro
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/ADA DISCIPLINA	Xiana Teixeira Rei
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	
ETCS/ CUADRIMESTRE							5	5	Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS						MAIL/TEL/WEB			TITORÍA
	Lorena Freijeiro						lorenafreijeiro@csmvigo.com			VER CADRO DE TITORÍAS
	Xiana Teixeira Rei						xianateixeiro@csmvigo.com			

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Interpretación dun concerto público con elaboración e defensa dun traballo académico que poderá versar sobre diversos aspectos do repertorio elixido, do seu instrumento ou calquera outra temática relacionada coa especialidade e itinerario.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os adquiridos nas materias cursadas con anterioridade
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	TODAS
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T14, T15, T16
XERAIS	X2, X3, X5, X6, X7, X8, X10, X13, X21, X25
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI3, EI4, EI5, EI6, EI8, EI10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
<p>Interpretación dun recital público de entre 45 e 60 minutos cun descanso opcional non computable que non supere os 15 minutos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Amosar a capacidade, madurez e autonomía necesaria para abordar o programa elixido, no que se porán de manifesto as capacidades artísticas, expresivas e técnicas adquiridas. - Defender un repertorio orixinal do instrumento, abordando diferentes épocas e estilos, coa posibilidade de incorporar adaptacións de obras alleas a el. - Procurar a versatilidade na escolla do repertorio en canto técnicas e instrumentacións. - Interpretar as distintas obras do repertorio atendendo a unha orde que propicie un desenvolvemento óptimo do concerto. - Demostrar o dominio do instrumento, controlando aspectos como a afinación, timbre ou empaste con outros instrumentos. - Coidar a posta en escena, tanto a nivel individual (control postural, xestualidade, control da ansiedade escénica, etc.) como grupal (emprego do espazo, coordinación de entradas e saídas, vestuario, etc.). 	T1, T3, T6, T15, T16, X2, X3, X5, X6, X7, X8, X13, X21, EI1, EI2, EI3, EI4, EI5, EI8, EI10.
<p>Defensa dun traballo académico (TA) que poderá versar sobre diversos aspectos do repertorio elixido, do seu instrumento ou calquera outra temática relacionada coa especialidade e itinerario.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poñer en práctica os coñecementos adquiridos nas distintas materias da especialidade. - Mostrar a capacidade, madurez e autonomía precisa para a elaboración dun traballo académico tendo en conta os requirimentos esixidos para o mesmo. <p>Perfeccionar as técnicas da comunicación verbal en público</p>	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T14, T15, T16, X5, X10, X13, X25, EI6.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Preparación do programa de concerto	A aprobación do programa de concerto seguirá o procedemento xeral descrito na ORDE do 21 de novembro de 2016 pola que se regula a ordenación das ensinanzas artísticas superiores de Música en desenvolvemento do Decreto 163/2015, así como tamén o recollido no Protocolo do TFE vixente para o curso académico actual.	
	O repertorio escollido deberá adecuarse ao nivel esixido durante o transcurso académico neste centro de estudos debendo amosar os diferentes estilos abordados.	
	O programa de concerto poderá ser interpretado parcial ou completamente de memoria.	
	Segundo o ORDE do 21 de novembro de 2016 Artigo 37, previamente o/a titor/a do alumnado, deberá achegar informe individualizado ao Tribunal do TFE en relación ao desenvolvemento do proxecto e cantas outras circunstancias considere significativas ou relevantes para a correcta avaliación do TFE.	
2. Recital público	O programa de concerto terá carácter público e será dunha duración de entre 45 e 60 minutos, cun descanso opcional non computable que non supere os 15 minutos.	

	<p>A realización do programa de man correrá a cargo do alumnado. Deberá dispoñer de portada (indicando o nome do alumno, data, espazo, nome do titor/a e logo do centro), repertorio, notas ao programa e relación de colaboradores. Tamén poderá incluír currículo artístico, agradecementos, etc.</p> <p>Respecto das copias a entregar das partituras do programa de concerto, seguirase o recollido no Protocolo do TFE vixente no curso académico.</p> <p>A aprobación do proposta do Traballo académico (TA) seguirá o procedemento xeral descrito na ORDE do 21 de novembro de 2016 pola que se regula a ordenación das ensinanzas artísticas superiores de Música en desenvolvemento do Decreto 163/2015, así como tamén o recollido no Protocolo do TFE vixente para o curso académico actual.</p>		
3. Elaboración do traballo académico	<p>A temática do traballo académico será de libre elección para o alumnado, se ben terá que ter relación co itinerario de Instrumentos da música tradicional e popular de Galicia.</p> <p>Contará con:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Extensión mínima de 20 páxinas en tamaño DIN A4, con letra Arial 11 ou Times New Roman 12 puntos, 1,5 espazo (non aplicable a referencias bibliográficas, pes de imaxes, táboas e títulos). - A aliñación do texto será xustificada, a excepción das numeracións ou listas. - Deberá incluír ademais un resumo do mesmo en inglés. - O documento poderá imprimirse nunha soa cara de papel ou a ambas caras. - Empregarase o sistema de citas Chicago Deusto ou APA7. <p>O traballo contará cos seguintes apartados-tipo, debendo ser redactados con claridade, solidez na argumentación e afán crítico e científico:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Portada (debe conter todos os datos identificativos: Título, Autor, Titor/a, Curso académico, Especialidade-Itinerario, Logo oficial do Conservatorio) 2. Resumo mínimo en galego e inglés. 3. Índice 4. Xustificación do tema 5. Obxectivos 6. Estado da cuestión 7. Metodoloxía 8. Corpo do traballo 9. Conclusións. 10. Bibliografía <p>Anexos (de ser o caso) *Se no protocolo do TFE do centro houberse algunha variación prevalecerá a estas indicacións.**</p>		
	Respecto das características e número de exemplares a entregar do TA, seguirase o recollido no Protocolo do TFE vixente no curso académico.		
4. Exposición e defensa do traballo académico	<p>A exposición pública do traballo académico non excederá no seu conxunto os 30 minutos de duración.</p> <p>Poderase facer uso de software para apoiar a presentación, no que se pode incluír audio e vídeo se é necesario. Do mesmo xeito, tamén se pode apoiar a presentación coa interpretacións de obras, fragmentos ou exemplos prácticos.</p> <p>Ao remate da exposición o Tribunal contará cun tempo para formular preguntas, comentar dúbidas ou suxerir certas cuestións con respecto ao traballo dirixidas ao/a alumno/a, debendo este responder segundo as posibilidades. O tempo de realización e resolución de preguntas quedará a criterio do tribunal, nunca excederá os 20 minutos e debendo estar rematado unha hora antes da celebración do recital.</p>		
5. Metodoloxía e Planificación Docente			
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Titorías individuais (presenciais / online): orientación e seguimento da preparación do recital e da elaboración do TA. (Teranse en conta as sesións adicadas aos ensaios co/a pianista acompañante, de ser o caso).	Variable, dependendo do número desesións de titorías realizadas		6-20
Recital(presencial / online): interpretación pública ante tribunal do programa de concerto presentado .	2		2
Exposición (presencial / online) e defensa do traballo académico.	1		1
Traballo persoal: comprenderá o estudo do programa de concerto presentado • a pescuda e a análise crítica das fontes de información para o desenvolvemento da temática do traballo, a redacción da memoria e a preparación da exposición, empregando as ferramentas de software de edición e presentación axeitadas		277 - 291	277-291
Total de sesións por cuadrimestre			300
6. Avaliación			
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
Na sesión de cualificación posterior á interpretación do programa de concerto e á defensa do traballo académico, seguiranse os criterios expostos no artigo 37.5 e 37.6 da ORDE do 21 de novembro de 2016. A acta final incluírá un informe do Tribunal. Para tal efecto, seguirase o modelo de rúbrica aprobado na CCP no curso académico vixente.			

Elaboración, exposición e defensa da memoria do TFE (Traballo Académico presencial)	<ol style="list-style-type: none"> Rigor na aproximación ao obxecto de estudo desde unha perspectiva científica, performativa, histórica ou pedagóxica. Claridade na redacción do texto, rigor no manexo e uso das fontes e no sistema de citación empregado. Orixinalidade do obxecto de estudo, coherencia na estruturación do texto e na metodoloxía empregada. Interese dos resultados e/ou conclusións achegadas Claridade e orixinalidade na exposición pública: estruturación axeitada, coherencia entre o contido da exposición e o corpo do TA, uso de ferramentas de apoio e/ou interpretación propia de exemplos musicais. 	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T14, T15, T16, X5, X10, X13, X25, E16.	20%
Recital (presencial)	<ol style="list-style-type: none"> Capacidade musical: expresividade, comunicación, capacidade discursiva, coherencia estilística, creatividade. Capacidade técnica: afinación, recursos interpretativos, dicitacións, timbre, dificultade técnica. Posta en escena: control do espazo e aproveitamento do escenario, vestuario axeitado, presenza escénica (seguridade, control da ansiedade, xestualidade, control postural, etc.), interpretación de memoria. Interpretación en conxunto (de ser o caso): empaste e afinación cos diferentes instrumentos, control de volumes, elección axeitada de timbres, flexibilidade na interpretación, coherencia estilística e interpretativa entre os músicos do conxunto. Versatilidade: resolución de diferentes repertorios. 	T1, T3, T6, T15, T16, X2, X3, X5, X6, X7, X8, X13, X21, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E110.	80%

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

<ul style="list-style-type: none"> - Consultar o Protocolo do TFE vixente para o curso académico. - ORDE do 21 de novembro de 2016 pola que se regula a ordenación das ensinanzas artísticas superiores de Música en desenvolvemento do Decreto 163/2015, do 29 de outubro, polo que se establece o plan de estudos das ensinanzas artísticas superiores de Música, nas especialidades de Composición, Interpretación, Musicoloxía e Pedagogía na Comunidade Autónoma de Galicia (dog do 1 de decembro de 2016).
--

Programación Docente de ZANFONA I-II

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA										
ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	IMTP
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	IMTP								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Lorena Freijeiro
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Iván Abal
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE					3	3			Observacións	
DOCENTES	NOME E APELLIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Iván Abal Pulleiro				ivan_abal@cmvigo.com				VER CADRO DE TITORÍAS	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Coñecemento e práctica da zanfona, tanto na interpretación como nos aspectos organolóxico e histórico do instrumento. Coñecemento dos xéneros e do repertorio máis representativo do instrumento, con especial atención ao repertorio en Galicia.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	
TRANSVERSAIS	T2, T3, T6, T13
XERAIS	X2, X4, X6
ESPECÍFICAS	E11, E12, E14, E15, E10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Perfeccionar as capacidades artísticas, musicais e técnicas, que permitan abordar o coñecemento e interpretación do repertorio máis representativo do instrumento.	T6, T13, X2, X4, X6, E11, E12, E14, E15
Coñecer as características morfolóxicas e acústicas propias do instrumento, indispensable para a optimización de recursos do mesmo.	T6, T13, X6, E10
Coñecer o patrimonio musical tradicional da nosa cultura e achegamento ás doutras pobos que teñan a zanfona como instrumento fundamental.	T6, T13, X6, E15, E10
Mostrar independencia progresiva para resolver problemas, xa sexan técnicos ou musicais. Ter métodos de traballo que posibiliten a resolución de pasaxes complexas.	T2, T3, T6, T13, X2, X4, X6, E11, E12, E14, E15

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Achegamento ao instrumento	1.1 Morfoloxía 1.2 Mantemento do instrumento, materiais e proceso constructivo. 1.3 Afinacións de bordóns e cantantes 1.4 Colocación das mans e do corpo 1.5 Primeiras prácticas sobre a roda e sobre o teclado.	3
Exercicios técnicos	2.1 Primeiras prácticas sobre a roda 2.2 Pulsación, valores e equivalencias. Afinacións 2.3 Dixitacións básicas en escalas e arpexios 2.4 Primeiras prácticas sobre a roda e sobre o teclado o teclado 2.5 A trompeta: Exercicios básicos de acompañamento rítmico	5
Materiais e fontes	Coñecemento de materiais e fontes, principalmente en Galicia. 3.1 Material bibliográfico 3.2 Gravacións históricas 3.3 Iconografía e outros	1
Intérpretes e escolas	4.1 A zanfona tradicional. A figura de Faustino Santalices 4.2 Outros	1
Repertorio	5.1 Repertorio histórico. Principais compositores 5.2 Repertorio tradicional en Galicia 5.3 Iniciación á interpretación de repertorio doutras tradicións europeas	7
Total de sesións por cuadrimestre		17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
En cada sesión o alumnado expón o acordado na sesión anterior, tanto a solo como en conxunto. O profesor expón os problemas a resolver para a sesión seguinte, o material novo a preparar e o material a memorizar.	17		17
Correspóndese co que o alumno traballa sobre o instrumento individualmente, tanto na aula como fóra dela.		71	71
Aquela que serve como preparación das audicións públicas ou concertos e audicións internas (na aula)	2		2
Total de horas por cuatrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo de aula	O profesor elaborará un libro de aula no que figurarán os contidos de cada sesión cos comentarios sobre a resolución de cada un deles. Tamén figurará a data de cada sesión, o traballo pendente para a próxima sesión e as faltas de asistencia de ser o caso.	T2, T3, T6, T13, X2, X4, X6, E11, E12, E14, E15, E110	60%
Audición	O alumno interpretará en público o repertorio acordado neste cuatrimestre. Deberá el mesmo afinar o instrumento e preparalo, e tocar de memoria.	T6, T13, X2, X4, X6, E11, E12, E14, E15, E110	20%
Exame	O alumno presentará os estudos acordados co profesor para este cuatrimestre.	T2, T3, T6, T13, X2, X4, X6, E11, E12, E14, E15	20%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Exame práctico	O alumno presentará a totalidade do repertorio e técnica previamente acordado co profesor. Interpretación dunha obra proposta polo alumno, que deberá ser tocada e cantada ao tempo. Repentización dun fragmento proposto adecuado ao nivel	T2, T3, T6, T13, X2, X4, X6, E11, E12, E14, E15, E110	100%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Exame práctico	O alumno presentará a totalidade do repertorio e técnica previamente acordado co profesor. Interpretación dunha obra proposta polo alumno, que deberá ser tocada e cantada ao tempo. Repentización dun fragmento proposto adecuado ao nivel	T2, T3, T6, T13, X2, X4, X6, E11, E12, E14, E15, E110	100%
EXTRAORDINARIA			
Exame práctico	O alumno presentará a totalidade do repertorio e técnica previamente acordado co profesor. Interpretación dunha obra proposta polo alumno, que deberá ser tocada e cantada ao tempo. Repentización dun fragmento proposto adecuado ao nivel	T2, T3, T6, T13, X2, X4, X6, E11, E12, E14, E15, E110	100%

ERASMUS
 Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que establece a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

CALLE, José Luís. Aires da terra. La poesía musical de Galicia. Madrid, 1999
 CLASTRIER, Valentin. La vielle et l'univers de l'infinie roue-archet. Ed. Modal, 2006
 FUSTIER, Paul. Practique de la vielle à roue. Ed. S.M.L., 2002
 BITEAUD, Laurent. La vielle à roue – Doigtés et virtuosité. Ed. JM. Fuzeau,
 SAMPEDRO Y FOLGAR, Casto e FILGUEIRA VALVERDE, José. Cancionero musical de Galicia. Fundación Pedro Barrié de la Maza. A Coruña, 1982 (facsimil da ed. 1942).

SANTALICES, Faustino. La Zanfona. Lugo, 1956
SEOANE, Antón. Faustino Santalices. Investigador, gaitero e zanfona. Ed. Ir Indo, 2000
VV. AA. Actas do congreso Faustino Santalices. Ciencia da gaita, consciencia da zanfona. Ed. Difusora. Ourense, 2011. •
VV. AA. Le Vieilleux. Métamorphoses d'une figure d'artiste du XVII e XVIII siècle. Ed. Fage. Lyon, 2008
Faustino Santalices. Gravacións Históricas de Zanfona. 1927-1949